

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 71 · 2. mai
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 2. mai 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 71):

1. Muntlig spørretime
2. Redegjørelse av utenriksministeren og forsvarsministeren om kampen mot ISIL
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
3. Ordinær spørretime
4. Referat

Presidenten: Representantene Nina Sandberg, Morten Wold, Lise Christoffersen, Vetle Wang Soleim og Espen Barth Eide, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Steinar Ness, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Marianne Marthinsen fra og med 2. mai og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Zaineb Al-Samarai, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Zaineb Al-Samarai er til stede og vil ta sete.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat torsdag 3. mai).

Sak nr. 1 [10:01:31]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Trine Skei Grande, Ketil Solvik-Olsen og Linda C. Hofstad Helleland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [10:02:03]: Mitt spørsmål går til likestillingsministeren.

Norge har mistet plassen sin som et foregangsland i verden når det gjelder likestilling, og arven etter Gro om et likestilt samfunn er forlatt. Vi ser at likestillingsarbeidet forvitrer, og ikke minst har regjeringa fokusert lite på det regionale og lokale likestillingsarbeidet. De regiona-

le likestillingssettene er verksteder for å utvikle god likestillingspraksis, og de forener forskning og det praktiske hverdagslivet til folk der ute, der de bor, på en god måte. Det skjer gjennom systematisk kompetanseheving, det skjer gjennom undervisning, det skjer gjennom arbeid mot sextrakassering, f.eks., og det skjer gjennom å fokusere på LHBT-populasjonen i de forskjellige regionene. På Sørlandet har vi også studier som dreier seg om minoritetskvinner og lønnsarbeid – som et eksempel på arbeid som de regionale settene driver.

Fra å være et foregangsland og et forbilde både for kvinner i Norge og for kvinner og stater over hele verden har denne regjeringa satt likestillingsarbeidet i revers. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor mener statsråden det er viktig å kutte i de regionale likestillingssettene, slik regjeringa har gjort hvert år, sist med 1 mill. kr?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:03:51]: Jeg er absolutt ikke enig i beskrivelsen av at likestillingsarbeidet i Norge går i revers. Tvert imot opplever vi stor anerkjennelse for det Norge gjør, ikke minst at vi setter oss i førersetet ved å fremme en foreldrepermisjonsordning som er en av verdens beste for å fremme likestilling. Regjeringen la nylig frem en tredeling av foreldrepermisjonen – én kvote går til mor, én kvote går til far, og én kvote er det opp til familien selv å disponere. Det er fordi vi er opptatt av likestilling i hjemmet og i arbeidslivet.

Regjeringen har i disse dager planer om å sette ned et utvalg som skal se på hvordan vi kan bedre likestillingen for barn og ungdom som utsettes for press fra mange hold. Vi er opptatt av å se på hvordan kjønnsrollemønstrene er i endring.

Internasjonalt passer jeg på å fortelle at i Norge har vi en kvinne som statsminister, en kvinne som finansminister og en kvinne som utenriksminister, i tillegg til at vi har en kvinnelig høyesterettsjustitiarius og en kvinnelig stortingspresident. Da sitter mange rundt bordet og måper, for de tror ikke det jeg sier, er sant.

I tillegg til å ha kvinner i de mektigste posisjonene har vi en regjering som driver systematisk arbeid for å fremme likestilling, løfte likestillingsarbeidet, enten det er i minoritetsmiljøer eller i arbeidslivet. Næringsministeren og jeg skal invitere til et toppmøte med lederne i næringslivet fordi vi synes det går for tregt å få flere kvinner på toppen i norsk næringsliv.

Kari Henriksen (A) [10:05:56]: Takk for svaret. Når det gjelder fedrepermen, kan vi registrere at statsråden har flyttet fra passasjeretset – eller kanskje en som holder igjen bussen som går – til førersetet, og det er bra. Vi registrerer også at regjeringa kommer med et nytt utvalg, og så hører vi statsråden skryte av at likestilling skal skje på toppen. Det er fint, det, at vi har eliter i Nor-

ge, kvinner, som får posisjoner. Det er veldig bra at vi har regjeringsmedlemmer, statsråder, som er kvinner – og stortingspresident. Det er det full enighet om. Men Arbeiderpartiet foreslo f.eks. at en for religiøse trossamfunn skulle komme med krav til 40 pst. kvinner, og det stemte regjeringa ned. Det er ett eksempel på den handlingsvegring som denne regjeringa er full av når det gjelder likestilling.

Men statsråden svarte ikke på mitt spørsmål: Hvorfor er det så viktig å kutte i de regionale likestillingssentrene?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:06:58]: Jeg tror ikke den eneste løsningen på å lykkes i enda større grad enn det vi gjør på likestilling, handler om hvorvidt likestillingssentrene får en million mer eller mindre. Når det kommer til forslaget om å redusere trosfriheten i Norge, er jeg veldig glad for at flere partier gikk imot det, også fordi vi ser at det ikke har så stor effekt. Arbeiderpartiets forslag handler om å kvotere kvinner inn i et styre som egentlig bare tar for seg administrative spørsmål, og ikke har makten i trossamfunnene. I trossamfunnene kan man ikke foreta kvotering i selve det religiøse utvalget som faktisk praktiserer retningslinjer knyttet til troen. Jeg har mye større tro på det som gjøres på Sørlandet, der representanten Henriksen er fra, der vi har sett muslimske kvinner som har stått opp, drevet kampanje og bedt om å få komme inn i de styrene der trosutøvelsen foregår. Det har de greid, de har lyktes.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [10:08:03]: Vi registrerer at for denne regjeringa er det alle andre som skal gjøre jobben, mens de bare skal snakke om hvor viktig det er. Det er jo et kjent spor denne regjeringa går i.

Bare for å oppklare noen misforståelser: Forslaget vårt handler ikke om å redusere trosfriheten på noen som helst måte. Forslaget vårt handler om i administrative stillinger å gi sterke signaler om at kvinner skal være en del av dette. Det samme har vi faktisk gjort når det gjelder Den norske kirke, og de har håndtert dette på en veldig god måte. Vi har riktignok ikke stilt krav om 40 pst., men det var en klar forventning da Kirken ble fristilt om at det skulle være demokratiske valg som skulle gjenspeile det norske samfunnet.

Men vi kan registrere at statsråden mener det er godt nok ikke lenger å være verdensledende. Jeg prøver for tredje gang: Hvorfor er det viktig å kutte i regionale likestillingssentre?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:09:08]: Det er viktig å gjøre veldig mye mer enn å styrke likestil-

lingssentrene med én million. Vi er nødt til å jobbe på mange felt. Derfor er jeg glad for at kvinner ikke bare skal være gode nok til å sitte i styre som håndterer administrative spørsmål, vi skal få kvinnene inn i styrene der makten er. Derfor håper jeg flere gjør som kvinnene fra Sørlandet og får plass i hovedstyrene.

Så er jeg selvfølgelig uenig med Arbeiderpartiet, som tror det er politikere som kan løse alle problemene samfunnet vårt står overfor, at det bare er politikere som kan sørge for likestilling. Det er ikke det. Nå har vi gjort veldig mange grep ved bruk av lovverket når det kommer til likestilling i næringslivet, men hvis vi ikke får næringslivet med oss, at de er med selv og ønsker å fremstå som moderne og dynamiske, med en mangfoldig ledelse der kvinnene har plass, så får vi det ikke til. Derfor har jeg tro på det initiativet som næringsministeren og jeg skal ta nå, og få dialog med... (presidenten klubber).

Presidenten: Freddy André Øvstegård – til oppfølgingsspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:10:28]: I går var det 1. mai, og på mange av markeringene gjennom landet var krav om likelønn en av parolene, bl.a. i Sarpsborg og Fredrikstad, der jeg selv gikk. Det er et viktig krav, for ennå er det ikke slik at vi har lik lønn for likt arbeid i dette landet. For hver hundrelapp en mann tjener, tjener kvinner i snitt bare 88 kr, og vi når aldri reell likestilling før kvinner blir like økonomisk uavhengige som menn.

Det mangler heller ikke på forklaringer. Norge har et av Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarkeder. 12,5 pst. av alle yrkesaktive menn jobber deltid, mot hele 36,8 pst. av kvinnene. Så det som mangler, er tydeligvis politisk vilje, for statsråd Hofstad Helleland har gjentatte ganger gått ut og bedt arbeidsgivere, kvinner og menn, om å skjerpe seg, uten å komme med tiltak selv. Hva med at heller regjeringen skal skjerpe likestillingspolitikken sin, og f.eks. innføre rett til hele stillinger?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:11:31]: Vi har skjerpet politikken – og det ser man også på likestillingsfeltet – i plattformen vår. Nå ser vi at aldri har andelen kvinner med deltid vært lavere. Vi ser at vi har 31 000 flere kvinnelige ledere nå, under vår regjeringstid. Vi vet at skal vi få flere heltidsstillinger og også endre det kjønnssegregerte arbeidsmarkedet vi har, er vi nødt til å starte med utdanningen. Vi er nødt til å starte allerede i barnehagen, og derfor har jeg et godt samarbeid med kunnskapsministeren om hvordan vi tidlig kan starte med å påvirke barns utdanningsvalg – at det ikke bare skal være slik at guttene skal bli sjefer og jentene skal inn i helsesektoren. Derfor gjør vi også landsomfattende de prosjektene som handler om jenter i

teknologi og menn i helse. Vi tror vi må starte tidlig i skolen for å endre det kjønnssegregerete arbeidsmarkedet som vi har i Norge i dag.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgings-spørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:12:47]: Det hørtes nesten ut som om likestillingsministeren syntes det var helt uproblematisk at man kuttet i bevilgningene til likestillingssentrene. Jeg håper allikevel at likestillingsministeren anerkjenner det viktige arbeidet som disse sentrene faktisk gjør. Men det var ikke det som var mitt spørsmål.

Mitt spørsmål gjelder at det er mange grupper som ikke opplever å være likestilt i det norske samfunnet. En gruppe er de funksjonshemmede. Jeg har et generelt spørsmål: Hvordan arbeider regjeringen helt konkret med å sørge for mer likestilling når det gjelder funksjonshemmede?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:13:26]: Jeg er veldig glad for spørsmålet, for regjeringen er i gang med å utarbeide en strategi for mer likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er etter en oppfordring fra Stortinget, en oppfølging av en NOU om hvordan vi kan oppnå mer likestilling på det feltet. Vi hadde nylig et møte med partene og med organisasjonene for å se på hvordan vi i fellesskap skal klare å få til mer likestilling. For oss er det viktig å involvere aktørene i dette arbeidet. Jeg vet at Kristelig Folkeparti har et veldig stort engasjement på dette feltet. Jeg gleder meg til å legge frem en strategi med konkrete tiltak for å oppnå mer likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:14:35]: I Dagbladets magasin den 14. april får vi historien om de tre jentene som ble rusavhengige og drev aktiv prostitusjon mens de var under barnevernets omsorg. To av jentene er allerede døde – 17 og 18 år gamle. Historiene er utålelige, men dessverre ikke unike. Gjentatte tilsynssaker avslører at grov systemsvikt skjer i norsk barnevern. Altfor mange barn under barnevernet opplever massive flyttinger, uheldige enetiltak, introduksjon til rus, unødig og gjentatt tvang, manglende helsehjelp og dokumentert uforsvarlighet i tjenesten. De siste årene har det vært flere dødsfall i saker hvor barnevernet har vært involvert. Glassjenta-saken var en vekker. Jenta ble sviktet av barnevernet, politiet, helsevesenet og tilsynsmyndighetene, og fylkesmennenes granskning viste massive lovbrudd og at barnet ikke hadde fått den hjelpen hun hadde krav på. Det samme gjelder i saken om

den 15 år gamle jenta som begikk drap på Sørlands-senteret.

Sårbare barn under barnevernets omsorg opplever også altfor ofte å bli flyttet langt vekk fra eget nettverk og nærmiljø. Hensynet til kapasitetsutnyttelse i institusjonene blir da oppgitt som viktigere enn barnets beste. Riksrevisjonen har nylig påvist manglende forsvarlighet ved akutt plassering av barn. Det finnes ikke nok offentlige plasser, og det er vanskelig å finne beredskapshjem i tråd med barnets behov. En kartlegging utført av VG viser også at så mange som ett av fire fosterbarn ikke får det lovpålagte antall tilsyn fire ganger i året. Arbeidsmetoden i barnevernet blir også kritisert, som barnevernets bruk av Kvello-modellen og såkalt traumebevisst omsorg.

Barnevernslovens formål er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Altfor mange gutter og jenter opplever ikke det. Ser statsråden alvorlig i situasjonen som har oppstått under de blå-blå? Tar hun ansvar for å sikre at alle barn får trygge oppvekstvilkår, også barn under barnevernets omsorg?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:16:44]: Det representanten tar opp her, er alvorlige saker, og det er veldig triste saker. Først og fremst gjør det et dypt inntrykk på meg – historiene vi får skildret av barn som til og med har mistet livet under barnevernets omsorg. Jeg vil forsikre representanten om at jeg gjør alt jeg kan for å sørge for at vi går igjennom dette for å se hva vi kan lære, hva vi kan gjøre bedre, hvor det er systemet svikter.

Jeg er glad for at vi nå har fått på plass en barnevernsreform, der vi gir kommunene økt økonomisk ansvar, men også økt frihet til å velge det beste tilbudet, det de mener vil være et svar på behovet det enkelte barn har. Jeg er glad for at vi har hatt en massiv satsing på barnevernet den siste tiden. Bare fra 2013 til 2016 har vi økt antall stillinger i det kommunale barnevernet med 19 pst. – nesten 1 000 stillinger. Jeg er glad for at vi nå har satt i gang et storstilt kompetanseløft, som handler om alt fra utdanningen til hvordan barnevernsansatte som er ute og møter barnet og foreldrene, settes i stand til å gi et så godt tilbud som mulig. Alt dette til sammen er jeg trygg på kommer til å gi oss et bedre barnevern, bedre hjelp til de mest sårbare barna, som vi skal hjelpe. Vi skal ha et sikkerhetsnett som fanger opp tidlig, som er med på å forebygge og sette inn hjelpetiltak, slik at alvorlige hendelser ikke skjer. Vi skal gi den hjelpen som alle disse utsatte barna trenger.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:18:50]: Jeg er ikke så beroliget, jeg. Unge og barn dør nå på ministerens vakt.

Og i saken om de to jentene som ruset og prostituerte seg i barnevernet, har ministeren ennå ikke vært på banen, enda vi er mange som har etterlyst det. Folk etterlyser også mye lengre utdanningsløp i barnevernet og mye mer kompetanseheving blant de ansatte enn det det faktisk legges opp til med de bevilgningene ministeren viste til.

Hets og mange krevende oppgaver gjør at barnevernet også sliter med rekruttering, noe NRK senest på mandag pekte på. Studenter kvier seg nå for å skulle begynne i et yrke som stadig får stygge riper i lakken. Det er altså nærmest opplagt at fokuset på å spare penger fordi det ikke finnes nok penger, har påvirket utviklingen negativt.

Forstår ministeren egentlig alvoret i den situasjonen barnevernet befinner seg i, og kommer ministeren til å sørge for at barnevernssektoren framover får de ressursene, de riktige tiltakene, den skikkelige omsorgen og den tilstrekkelige utdanningen og kompetansehevingen som den trenger?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:19:57]: Ja, det kan jeg forsikre representanten om at jeg gjør. Derfor er jeg glad for at det er satt i verk mange tiltak og gjort store endringer som jeg er sikker på vil gi resultater under denne regjeringen. Det handler ikke bare om at vi har økt ressursene kraftig de fire siste årene; det handler også om hvordan vi øker kompetansen, hvordan vi styrker tilsynet, og hvordan vi i mye større grad går inn og kontrollerer de tjenestene som barna får.

Når det gjelder utdanningen, er vi i gang med å vurdere hvordan en eventuell mastergrad kan innrettes. Vi er sikre på at det å gi de fantastiske ansatte som jobber i barnevernet, og som går på jobb hver eneste dag for å hjelpe disse barna, grundig kunnskap og kompetanse til å gjøre en best mulig jobb, er avgjørende for å lykkes.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kjersti Toppe.

Kjersti Toppe (Sp) [10:21:17]: Ut fra dei sakene som har kome fram i media, er det uforståeleg at dette ikkje har fått større politisk merksemd. Vi får tilsynsmeldingar om barn som opplever altfor mange flyttingar, vert introduserte for rus, vert sette på einetiltak, får manglande helsehjelp og opplever tvangsbruk som er unødig. I den siste saka frå Dagbladet har no Bufetat bedd om at Fylkesmannen opnar tilsyn på sin eigen institusjon i Vestlundveien. Men når ein les grunngjevinga for dette, står det at det er «nødvendig for å imøtegå påstander fra anonyme kilder i Dagbladet». Det er to jenter som er døde. Synest statsråden at ein er audmjuk nok i tenestene i forhold til det alvorlege som skjer, eller vil statsråden gjera andre tiltak?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:22:29]: Jeg er selvfølgelig opptatt av at barnevernstjenesten skal være ydmyk når det gjelder hendelser, og særlig når det skjer sånne alvorlige hendelser som dette, må vi gjøre det vi kan. Vi må snu hver en stein for å se hva er det vi kan lære, og hva er det vi må endre på for at sånne ting ikke skal skje. Jeg har også respekt for at man ønsker en gjennomgang sånn at fakta i saken kommer frem. Det er viktig for de ansatte som har vært der og prøvd å gjøre sitt aller beste.

Dette er barn med sammensatte og komplekse utfordringer. Jeg har stor tro på at nå å etablere to sentre som gir både psykiatrisk behandling og omsorg til disse barna på en og samme tid, er viktig, for det har for lenge vært sånn at psykisk helsevern og barnevern ikke har jobbet godt nok sammen. Jeg tror at det blir enda viktigere i fremtiden å få et tett samarbeid mellom de to sektorene.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [10:23:45]: I replikkvekslingen her er det blitt pekt på behovet for kompetanse. Jeg registrerer at også i denne saken sier regjeringa at mye er viktig, mens vi ser at de store pengene går til andre, f.eks. til å opprettholde skattekutt til dem som har mye fra før.

Når det gjelder kompetansereformen, skryter regjeringa av at de har lagt 80 mill. kr på bordet. Når vi går nærmere inn i den, ser vi at det er 35 friske millioner, og av disse er 15 millioner tatt fra skolegang til barnevernsbarn, fra ideelle mor-barn-tiltak og fra rekruttering til fosterhjem. Alle tre er tiltak som er viktige for at barnehjemsbarn skal få gode tiltak og en god hverdag. Hva er det som er bakgrunnen for at akkurat disse tiltakene ble brukt som salderingspost i kompetansereformen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:24:52]: Det er ikke en salderingspost, tvert imot er dette satt av nå fordi det er behov for et kompetanseløft. Det er fordi at gjennom mange, mange år – også under de rød-grønnes styre – var det nesten et fravær av oppmerksomhet rundt å gi våre dyktige ansatte i barnevernet muligheten til å gjøre en best mulig jobb, nemlig gjennom kompetanse, trygghet og mer kunnskap om det disse veldig vanskelige utfordringene medfører.

Det har vært en sjelden satsing på barnevernet de fire siste årene. Nå er det viktig for oss at vi gjør det vi kan for å forebygge at sånne alvorlige hendelser skjer. Det er derfor viktig at vi går inn med tidlig innsats, og kommunene får nå ansvaret for å gå inn med hjelpetiltak og forebygge tidlig. Det skal føre til at flere kan få hjelp tidligere.

Presidenten: Freddy André Øvstegård – til oppfølgingsspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:26:09]: Flere nyhetssaker den siste tiden har avdekket store utfordringer i barnevernet, om ulik behandling i de ulike kommunene og for få ansatte. Statsråd Hofstad Helleland har i sine svar lagt skylda over på små kommuner med for få ansatte. Jeg mener det er dobbeltmorsk. Statsråden skyver skylda over på små kommuner samtidig som regjeringen har avlyst barnevernsløftet fra den rød-grønne regjeringen. Under de rød-grønne årene ble det 890 flere stillinger i det kommunale barnevernet gjennom de øremerkede midlene alene. Nå, i perioden 2015–2018, ble det bare 120 nye stillinger, et snitt på 40 stillinger per år, fra de statlige overføringene.

I opposisjon tok også Helleland, statsråden, til orde for at ingen barnevernstjenester skal ha under fem ansatte. Det har vi sett lite til i posisjon. Kan statsråden innrømme at regjeringen ikke gjør nok for barnevernsbarne i dag, og gå inn for et nytt øremerket barnevernsløft for flere ansatte i både små og store kommuner?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:27:13]: Nei, det kan jeg ikke innrømme. Jeg er veldig glad for at SV til stadighet tar frem sitater fra meg fra jeg satt i familiekomiteen på Stortinget, da SV styrte departementet. Det viser hvor alvorlig situasjonen i barnevernet var mens SV og de rød-grønne styrte. Nå har vi hatt noen år der vi har styrket barnevernet betraktelig. Barnevernet gir hjelp til mange flere barn enn noen gang før. Vi ser at mange av tilfellene er mer komplekse enn noen gang, og derfor må vi jobbe bredt for å klare å nå og hjelpe de familiene som ikke greier å ivareta omsorgen for sine barn.

Jeg er glad for at det er satt i gang et systematisk arbeid for å bedre innsatsen med forebyggende arbeid i barnevernet, men vi skal også bli bedre på kontroll, på tilsyn og på skreddersøm for det enkelte barnet.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgings-spørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:28:29]: Gjennom flere år har det vært en betydelig vekst i andelen kommersielle barnevernsaktører, samtidig som ideelle aktører i barnevernet opplever at det blir stadig vanskeligere for dem å drive gode tilbud på de vilkår som tilbys. Dette har gitt seg utslag i at den samlede andelen av barnevernstjenester som drives i ideell regi, har sunket vesentlig, og at det i dag bare er om lag 20 pst. av institusjonsplassene som drives i ideell regi. Sett over noen tiår har jo dette vært en dramatisk reduksjon, ikke minst i lys av at det var ideell sektor som var avgjørende

for etableringen av de første tilbudene på dette området. Mitt spørsmål er: Hvordan vil statsråden sikre at det også skal være plass for ideell sektor innenfor dette området?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:29:25]: Det er ingen tvil om at vi har styrket barnevernet kraftig de siste årene med tanke på antall ansatte. Men vi er også opptatt av at vi skal ha et mangfold av tilbud. Det å utlyse institusjonsplasser i skjermede anbud for ideelle har vært ett av tiltakene. Regjeringen er opptatt av at vi skal ha statlige, vi skal ha ideelle, og vi skal ha kommersielle. Det er fordi vi mener at det viktigste er å gi et tilbud tilpasset det enkelte barn, og det kan vi bare klare hvis vi har et mangfold av tilbud. Jeg opplever at de ideelle aktørene har gode tiltak å tilby et bredt spekter av disse barna, og jeg er veldig opptatt av at de skal utgjøre en veldig viktig rolle i den totale barnevernstjenesten.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Arne Nævra (SV) [10:30:42]: Mitt spørsmål går til Ketil Solvik-Olsen.

Transportsektoren trues av liberalisering og privatisering, særlig når det gjelder jernbanen og godstransporten. Siv Jensen sa noe klokt om dette på sitt landsmøte:

Vi er imot urettferdig konkurranse, som når utenlandske transportører sender underbetalte sjåfører med elendige biler og tar jobbene fra norske sjåfører. Det skaper ikke bare utfordringer, det ødelegger vår økonomi, det ødelegger vårt arbeidsliv, og det er trafikkfarlig på norske veier. Det, kjære landsmøte, skal vi stoppe, sa hun.

Det er sjelden jeg er så enig med Siv Jensen.

Spørsmålet er hva statsråden og regjeringen har tenkt å gjøre med dette. EU-kommisjonen har lagt fram revidering av regelverket for utenlandske transportører, noe som i praksis vil bety et totalt frislepp og forverring av dagens system med hensyn både til konkurranse-situasjonen for norske sjåfører, kontrollutfordringer og sikkerhet. Det sier regjeringen og Fremskrittspartiet at de er imot.

Mine spørsmål er: Kan statsråden love at Norge bruker reservasjonsretten dersom det endelige regelverket fra EU innebærer en liberalisering av dagens kabotasjeregulverk? Hvilke grep vil regjeringen ta nasjonalt for å stanse sosial dumping på veiene våre?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:32:14]: Jeg takker for spørsmålet. Det er et tema som har engasjert meg veldig – da jeg satt i opposisjon, og når jeg nå er statsråd. Det å sikre gode konkurranseforhold som gjør at den

beste aktøren vinner – ikke den som jukser med regler eller underbetaler sine ansatte – er en viktig premisse i et fritt marked. Det er noe av det vi har sett ikke har fungert godt nok, som ikke fungerte godt tidligere, og som vi derfor gikk til valg på å endre.

Noe av det første vi gjorde etter at vi tiltrådte i 2013, var å sikre økt bevilgning til kontroll langs veiene. En mer eller mindre firedobling av kontrollaktiviteten gjør at flere av dem som kjører med dårlige kjøretøy, blir stoppet og bøtelagt. Vi innførte bruk av hjullås for å kunne hindre biler i å kjøre videre når kontrollen var ferdig, og vi har blitt mye flinkere til å inndrive bøkene som har blitt ilagt.

Våre rundreiser rundt i landet, der vi møter mange av kontrollørene, bekrefter at dette har gitt resultat. Spesielt i Nord-Norge sier de at antallet russiske vogntog med dårlig standard har gått kraftig ned etter at kontrollene gikk opp. Det å stille krav om vinterdekk på alle hjul på vogntoget er noe denne regjeringen innførte. Under forrige regjering ble det helt på slutten innført at en skulle ha det på trekkvogn, men ikke på tilhenger. Vi sa at det er helt naturlig at en har det på tilhenger også – igjen et grep som har gjort at vi har fått til en del ting.

Vi har jobbet mot EU med hensyn til at det bør være krav om å ha vinterkjøreegenskaper. Det ser ut til at vi når gjennom. Og vi ser at EU har foreslått endringer i kabotasje-reglene. Det har vi sagt at vi er imot. Vi har «joinet» en gjeng fra andre vesteuropeiske land, åtte-ni land, i noe som heter Road Alliance. Jeg har planer om å reise på neste møte, som er i løpet av den kommende måneden, nettopp for å se hvordan vi sammen kan sørge for at det ikke blir en liberalisering av kabotasje-regelverket, men at en får bedre kontroll med det. Hva som blir utfallet, og som da avgjør hvordan vi bør stille oss, er vi ikke kjent med ennå.

Arne Nævra (SV) [10:34:19]: Jeg takker for svaret. Men jeg gjentar spørsmålet: Kan statsråden garantere at han vil sette ned foten hvis Kommisjonens forslag blir stående?

Selv med dagens regelverk er det tydelig at noe må gjøres. Det er rundt en tredel av alle trailere som går med utenlandske skilt på norske veier. Kan statsråden være med på to konkrete forslag – først om å avkriminalisere brudd på kabotasje-regelverket, sånn at de som kontrollerer, faktisk kan skrive ut bøter heller enn å sende saken videre til politiet og jurister, som ofte henlegger saken – det har vi sett mange eksempler på – og deretter forslag om å sikre digitaliserte fraktbrev – der er det smutthull. Man sitter altså med en kulepenn og et ark i bilen og kan fort skrive ut et fraktbrev. Å digitalisere vil gjøre juks vanskeligere. Regjeringen har foreslått å gjøre dette frivillig i sitt forslag til implementering i eCMR-regelver-

ket. Hvorfor ikke gjøre dette obligatorisk for å hindre at de useriøse aktørene slipper unna?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:35:24]: For å ta det siste først: Digitale fraktbrev er noe jeg er for. Derfor har regjeringen nå sendt på høring nettopp om vi skal innføre det. Men vi vil at dette skal være et system som virker før man stiller krav om det, så man ikke setter en haug av dagens lovlige, seriøse aktører på sidelinjen med et system som ikke virker. Men at det er den retningen vi skal i – ingen tvil, og der leverer regjeringen.

Når det gjelder hva som blir utfallet av EU-forhandlingene, må vi se totaliteten i dette. Det kan hende at noe av dette EU har foreslått, blir stående, og at andre ting blir endret. Da må vi se på summen av dette. Men sånn som det er i dag, er jeg kritisk og imot, og det er nettopp derfor vi også jobber mot våre venner i Vest-Europa for å sikre at disse reglene ikke blir gjennomført.

Det er utrolig viktig at vi kan sikre at norsk ungdom og norske entreprenører vil investere i den type virksomhet, i kjøretøy, i utdanning, i å ta førerkort – det ser vi at vi lykkes med til en viss grad. Det er fortsatt en jobb å gjøre, men det er ingen grunn til å ønske seg tilbake til sånn som det har vært. Dagens regjering går veldig tydelig i retning av å sikre dette markedet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Arne Nævra.

Arne Nævra (SV) [10:36:29]: Jeg tar statsråden på hans ord og tror på hans vilje. Men jeg registrerer også at han ikke tør å si at han vil garantere at han vil sette foten ned hvis Kommisjonens forslag blir stående.

I EUs mobilitetspakke del 2 er det også forslag til endringer for busstransporten. Til nå har allmenngjøring av tariffavtaler vært gjeldende for innkjøp av offentlige busstjenester. Så vidt jeg og også Norsk Transportarbeiderforbund kan se, vil det nye forslaget fra Kommisjonen innebære at det skal gjelde all busstransport i bynære strøk og kanskje ekspressbusser og ikke bare turbusser.

Forslaget gir de utenlandske selskapene adgang til alle terminaler, så vidt vi kan se. Og det foreslås opprettet et uavhengig upartisk tilsynsorgan for dette – ikke under folkevalgt kontroll. Da er det på mange måter et frislepp, en utstrakt liberalisering til bekymring i Transportarbeiderforbundet. Er statsråden enig i at det er grunn til bekymring?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:37:33]: Som jeg nå har sagt i to svar: Nettopp fordi vi ikke er enig i det EU har foreslått, kjemper vi imot. Vi allierer oss med andre for å få til endringer. Da er det litt tidlig allerede nå å konkludere med hvordan vi skal forholde oss til noe vi

ikke vet hva blir, men som vi jobber for at vi skal ha god kontroll med.

Vi har allerede økt kontrollvirksomhet langs veiene. Vi har strammet inn på regelverk som ikke er strammet inn før. Vi jobber godt med bransjen nettopp for å sørge for at dette skal være en seriøs næring som man kan leve av og tjene penger på, og ikke skal være en næring der man blir utkonkurrert av useriøse aktører. Dette gjelder både godstransport og buss.

Vi åpnet for et lite år siden det vi kaller Veitransportforum, der vi setter oss ned sammen med NHO, med NLF, med Norsk Transportarbeiderforbund og Yrkestrafikkforbundet, nettopp for å høre alle parter – både dem som investerer i dette, og dem som har dette som sin arbeidsplass, for vi ønsker å sikre at dette skal være en god næring å være i. Det kommer vi til å fortsette med, og vi tar imot alle innspill som Stortinget har i dette arbeidet. Men jeg konstaterer at på vårt siste møte i veitransportforumet var alle enige om at den posisjonen regjeringen hadde, var den riktige.

Presidenten: Arne Nævra – til oppfølgingsspørsmål.

Arne Nævra (SV) [10:38:38]: Jeg takker igjen for svaret, men registrerer at statsråden ikke kan garantere å sette foten ned.

Jeg registrerer også at Solvik-Olsen har en helt annen handlekraft på et annet felt, som er beslektet, nemlig jernbanen. Her gjelder også privatisering. Statsråden vil altså gå lenger enn å implementere EU-regelverket i den sektoren. Han skal nå privatisere drift og vedlikehold på Østfoldbanen – den banen med kanskje størst problemer i dag. De ansattes representanter er kraftig motstandere og mener at det ikke vil gi bedre vedlikehold, men heller splitte opp fagmiljøer og pulverisere ansvaret. Likevel ønsker Solvik-Olsen å kjøre på i en ideologisk tro på privatisering. Hvilket faglig grunnlag har statsråden for at det vil gi bedre vedlikehold å sette det ut på anbud, og vil han gjennomføre den privatiseringen uten å ta det til Stortinget?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:39:40]: Jeg tenker det er viktig for alle som lytter, at det er viktig å huske at det er staten som eier jernbanen, som styrer jernbanen og som skal drifte det som skjer på jernbanen.

Å få private aktører til å levere tjenester inn i systemet er faktisk noe også Sosialistisk Venstreparti var for da de satt og styrte. Under den rød-grønne regjeringen var det private aktører som leverte godstjenester, det var private aktører som rengjorde togsettene, og det var private aktører som bygde og driftet jernbanen. Det var fortsatt staten som eide den. Vi gjør det i enda litt større omfang. Men på samme måten som alle våre veier er bygd av private entreprenører og vedlikeholdes av pri-

vate entreprenører, tror jeg at alle som kjører på veiene, ser at de ikke er privatisert. Det er et offentlig fellesgode som vi alle bruker, og som vi betaler for gjennom skattepengene, og som vi fortsatt sitter og styrer. At Veidekke er med på å vedlikeholde noen av våre veier, betyr ikke at Veidekke eier veien og kan bestemme hvem som kjører på den. På jernbanen er det viktig å ha kontroll på hvem som er på sporet. Men der er det fortsatt staten som styrer den tilgangen, ikke private.

Presidenten: Sverre Myrli – til oppfølgingsspørsmål.

Sverre Myrli (A) [10:40:55]: Jeg vil tilbake til hovedspørsmålet, om EUs mobilitetspakke og kabotasjeregulverket som følge av den, som, hvis det blir gjennomført slik det er foreslått fra EU-kommisjonen, vil ha dramatiske konsekvenser for norsk transportnæring, nærmest fritt fram for såkalt kabotasje i Norge. Hvis vi synes det er mange utenlandske lastebiler på norske veier i dag, er det bare småtteri mot det som blir resultatet hvis regelverket blir slik som foreslått. Her er lastebileierne, Norsk Transportarbeiderforbund, Yrkestrafikkforbundet og andre innen fagbevegelsen helt samstemt – dette vil gi dramatiske konsekvenser. Jeg er enig med samferdselsministeren, vi må jobbe det vi kan for at regelverket ikke blir sånn som det er foreslått. Spørsmålet mitt er: Hvordan ligger saken nå an i EU? Hva er status i arbeidet, hvordan er framdriften, og når kan vi vente oss en avklaring?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:41:59]: Jeg er glad for at alle partier, tror jeg, i denne salen egentlig støtter opp om den posisjonen regjeringen har tatt, som også er godt avklart med både eiersiden i transportbransjen og ikke minst blant dem som jobber og er ansatt som transportører. I valgkampen var NLF rundt på mange steder og drev valgkamp på dette, og jeg tror at det også der kom tydelig fram fra alle partiene at vi var enige om at her måtte vi kjempe sammen.

Når det gjelder framdriften i EU, er det rett og slett sånn at fordi vi ikke sitter som medlem av EU, har vi ikke tilgang og innsyn i alle de prosessene som skjer. Men vi har altså alliert oss gjennom det som heter Road Alliance, som består av åtte–ni ulike land med noenlunde felles interesser, nemlig ikke å liberalisere og heller stramme inn. Vi skal reise ned der – sannsynligvis blir det nå i mai, hvis ikke tidlig i juni. Jeg skal være med selv, nettopp for å diskutere med mine kollegaer for å se hvordan vi går videre i dette og klarer å få et omforent standpunkt, slik at vi får en enda større slagkraft når EU-parlamentet og andre skal behandle dette.

Presidenten: Siv Mossleth – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Mossleth (Sp) [10:43:19]: Kabotasje er egentlig ulovlig i Norge, men også her går EØS-regelverket framfor norsk lov, og vi har innført unntak. Senterpartiet vil prioritere en seriøs norsk transportnæring. Vi har foreslått i Stortinget å stramme inn mulighetene for kabotasjekjøring for å demme opp for lavtlønte sjåførere med lite erfaring fra norske veier. Liv og helse er viktig for oss, og vi har hørt om den store risikoen det er for alvorlige ulykker med utenlandske lastebiler.

Statsråden sier at han ikke vil liberalisere transportnæringen. Det lyder litt hult for meg når en Fremskrittsparti-statsråd sier dette, når liberalisering er Fremskrittspartiets grunnleggende politiske prosjekt. Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet gått inn for vårt forslag om å redusere dagens kabotasjekjøring?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:44:24]: For det første: Det er litt rart å høre snakk om at en nå skal privatisere transportbransjen. Det er altså private aktører som opererer allerede ...

Siv Mossleth (Sp) [10:44:36]: Liberalisere. (Presidenten klubber.)

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:44:39]: Jeg prøver å ha et resonnement, president.

Presidenten: Det er statsråden som nå har ordet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:44:42]: Og dermed er det ikke så veldig mye å liberalisere innenfor det markedet som finnes i Norge. Men så er det konkurranse situasjonen opp mot de utenlandske aktørene som kommer inn her, og det er det kabotasje handler om. Da er det verdt å minne Senterpartiet om at Senterpartiet ikke strammet inn på dette de åtte årene de selv styrte, og vår regjering har ikke liberalisert på dette området. Det er litt rart å få antydninger om dårlig motiv fra et parti som selv ikke gjorde noe på dette området, men der vi under vår regjering har strammet inn på kontroller, strammet inn på regler, strammet inn på oppfølging – alt det som vi satt i åtte år og prøvde å få Senterpartiet til å gjøre, men som de ikke løftet særlig mange fingre for. Det er ikke nok å si at en fikk vinterdekk på trekkvogn på lastebiler, når det var så mye annet som en burde gjort i tillegg.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:45:49]: Mitt spørsmål går til barne- og likestillingsministeren.

For noen dager siden snakket jeg med en mor som hadde født et prematurt barn, og det ble anbefalt at barnet burde vente med barnehagestart, ut over ett år. Hun uttrykte veldig glede over at vi har kontantstøtte som en

mulighet for dem, noe som gjorde at de som foreldre da kunne være litt lenger hjemme med barnet, slik det også ble anbefalt fra helsevesenet.

Det er dette det handler om, at foreldre, som kjenner sine barn, kan ha denne valgmuligheten, muligheten til å være litt lenger hjemme. Men hadde hun som jeg snakket med, levd med en som ikke har bodd i Norge i mer enn fem år, hadde ikke den familien hatt denne muligheten. Så urettferdig og så vilkårlig slår dette botidskravet på fem år, som regjeringen, med god støtte fra Arbeiderpartiet, har innført for mennesker som kommer fra utenfor EØS-området, ut. Man har gjennom botidskrav på fem år innført doble standarder som retter seg mot en liten gruppe innvandrere og deres barn, og konsekvensen er altså at en gruppe foreldre der den ene har vært medlem av norsk folketrygd i hele sitt liv, men fant kjærligheten utenfor landets grenser, blir fratatt muligheten til å motta kontantstøtte slik at de kan være litt mer hjemme sammen med barnet sitt.

Mener virkelig statsråden at dette er en rettferdig ordning?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:47:53]: Først har jeg lyst til å si at jeg er veldig glad for at Kristelig Folkeparti står sammen med regjeringen om å ønske valgfrihet og fleksibilitet for familiene, for vi vet at barn er forskjellige og foreldre er forskjellige, og derfor trengs det ulike løsninger og fleksibilitet for hver enkelt.

Det er ingen tvil om at det er sterk motstand mot kontantstøtten. En av grunnene til at fem års botidskrav ble foreslått, var nettopp å bidra til at flere nyankomne innvandrere kommer seg raskt i arbeid, at flere foreldre kommer seg ut i arbeid, slik at barna kommer i barnehage og får lært seg norsk.

Så ser jeg at denne ordningen har noen utilsiktede konsekvenser, og jeg ser at det er enkeltteksempler som er et resultat av den ordningen vi innfører, som er uheldige. Derfor støtter jeg representanten og Kristelig Folkeparti i at det er viktig å evaluere denne ordningen, og der argumentet om raskere integrering ikke er like relevant, må vi faktisk nå gå inn og se på om vi kan gjøre unntak.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:49:25]: Jeg er veldig glad for at regjeringen vil se på muligheten for unntak. Det betyr at også regjeringen ser at den ordningen som er innført, har noen utilsiktede konsekvenser for noen som dette ikke var ment å skulle ramme.

Så vil jeg bare understreke at kontantstøtten aldri var ment som et integrerings- eller likestillingstiltak. Den var ment som en familieordning som styrker foreldrenes valgfrihet. Slik har den fungert, og slik fungerer den veldig godt for veldig mange i dag.

Det vi vet, er at det er en rekke andre faktorer som har betydning for innvandrerkvinner manglende tilknytning til arbeidsmarkedet. De fleste av disse faktorene kan samles under kategoriene «kultur» og «kompetanse». Svake språkferdigheter og lavt utdanningsnivå er blant de største utfordringene på kompetansesiden, mens kjønnsrollemønsteret og familieforståelse er en del av kulturen, som gjør at mange innvandrerkvinner tar hovedansvaret for barneomsorgen. Mener regjeringen – statsråden – at bare man fratar disse kvinnene retten til kontantstøtte, går de automatisk inn i arbeidslivet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:50:34]: Nei, det mener regjeringen absolutt ikke.

Dette handler om veldig mange ting. Det er interessant å se også på grunnene til at mange kvinner og innvandrerammaer ikke kommer seg ut i arbeidslivet. Er det norskopplæringen? Er det utfordringer knyttet til å komme seg ut i arbeidslivet, eller kan det også være det at det er negativt sosialt, som hindrer det – at det i noen kulturer er kvinnens ansvar å være hjemme og ta ansvar for familien? Dette er ting som regjeringen ønsker å se mer på, særlig når vi vet at det er i innvandrerfamilier barnefattigdommen øker. Vi er opptatt av familier med vedvarende lavinntekt, at vi er nødt til å få disse foreldrene ut i arbeid. Og når mange av disse er innvandrerammaer, må vi nå se på hva vi konkret kan gjøre for å få til det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Jørgen Bekkevold.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:51:40]: Når vi nå er på kontantstøttesporet, har jeg behov for å ta opp en annen ting også. Vi var veldig glad for at vi i budsjettet for inneværende år fikk på plass en fleksibel kontantstøtte. Det gir alle som velger å ha barn 20 pst., 40 pst., 60 pst. eller 80 pst. i barnehagen, rett til kontantstøtte for den tiden barnet er hjemme med foreldrene. Når proposisjonen nå kommer til Stortinget, ser vi at departementet har gjort den fleksible kontantstøtten tilgjengelig for færrest mulig ved å regne åtte og en halv time som 100 pst., når det i realiteten er slik at i de fleste barnehager varer dagen i ni og en halv time. Det innebærer at alle ettåringer som er 33 timer eller mer i barnehagen, ikke har rett på den fleksible kontantstøtten, mens reelt sett burde den øvre grensen vært 36 timer. Derfor vil jeg spørre statsråden om hun vil vurdere å gjøre om på disse beregningene, slik at den øvre grensen blir 36 timer i barnehagen, altså i tråd med det at barnehagedagen mange steder varer i ni og en halv time.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:52:47]: Regjeringen er nå i gang med å innhente kunnskap om

hvem kontantstøttemottakerne er. I det arbeidet legger vi særlig vekt på yrkesstatus, på utdanningsbakgrunn, på årsaker til at man benytter seg av kontantstøtteordning samt generelt levekår for denne gruppen. Det spørsmålet som representanten Bekkevold stiller, kan også være naturlig å se på i denne sammenhengen, når vi nå er i gang med å innhente kunnskap om hvem det er som bruker det, og hva behovet er.

Presidenten: Åslaug Sem-Jacobsen – til oppfølgingsspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:53:46]: Det er fint å registrere at ministeren er enig med oss i at kontantstøtten er god familiepolitikk, men også at botidskravet har hatt noen utilsiktede konsekvenser. Jeg vil peke på en av dem. Botidskravet, som ble innført i fjor, gjelder innvandrere fra land utenfor EØS-området. EØS-borgere er nemlig skjermet på grunn av EØS-reglene og oppfyller slik sett botidskravet. Kravet treffer altså innvandrerkvinner fra land utenfor EØS-området. Det er i seg selv diskriminerende – man ekskluderer en viss gruppe innvandrere fra en ordning, samtidig som man tillater den for EØS-innvandrere.

Jeg er 100 pst. for integrering og 100 pst. for at vi skal ha gode virkemidler for å få til en god integrering, men jeg er også 100 pst. mot diskriminering. Botidskravet er intet annet enn forskjellsbehandling. Ser ministeren, som også er likestillingsminister, at botidskravet også har et diskriminerende element i seg, og synes hun det er greit å forskjellsbehandle på dette feltet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:54:47]: Det er godt at Senterpartiet understreker at de er 100 pst. for integrering. Noe annet hadde kanskje vært litt oppsiktsvekkende. Da regjeringen la frem forslaget om botidskravet, var det et helt konkret tiltak for at vi skulle bedre integreringen når vi ser at mange foreldre er hjemme med barna og har vanskeligere for å komme ut i arbeidslivet. Så ser vi nå, etter at ordningen ble innført, en del utilsiktede konsekvenser. Derfor har jeg sagt at vi skal gå i gang med å evaluere dette. Vi må også se på om det er argumenter for raskere integrering som ikke er like relevante, og som ikke er med på å bidra til det. Derfor må vi se på om det skal gjøres unntak for at en ikke skal være diskriminerende.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sverre Myrli (A) [10:56:16]: Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren.

Nylig ble E16 mellom Bergen og Voss kåret til Norges dårligste veg. Mange ble nok litt overrasket over det, at en europaveg, som til og med er en del av hovedvegen mellom Oslo og Bergen, ble kåret til Norges dårligste

veg. Men samferdselsministeren er antakeligvis ikke overrasket. Han bør i alle fall ikke være det, for det er en kjent problemstilling hvor dårlig vegen mellom Bergen og Voss er.

Opprinnelig var det planlagt oppstart av ny veg i 2021, men den oppstarten ble utsatt av samferdselsministeren. Nå ser det ut til at det går ti nye år før det kan stå ny veg og jernbane ferdig mellom Arna og Stanghelle, og kanskje så mye som 15–20 år før hele strekningen Arna–Voss er ferdig.

Lokalbefolkningen er redd for å bruke veien. Den er svært trafikkfarlig. Pendlere, næringsliv og transportnæring fortviler. Kommunene i området er etter min oppfatning konstruktive og samarbeidsvillige og sier ja til at det kan brukes statlig plan for å få fortgang i arbeidet.

Spørsmålet mitt er rett og slett: Hvorfor tar det så lang tid å få bygd ny veg mellom Bergen og Voss? Og hva sier samferdselsministeren til dem som er avhengige av å bruke denne trafikkfarlige vegen hver eneste dag?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:58:03]: Takk for spørsmålet.

E16 er en viktig vei, både med hensyn til øst-vest-trafikk og ikke minst med hensyn til den lokale og regionale trafikken. Jeg har vært der i rollen som samferdselsminister i hvert fall ti-elleve ganger. Jeg har kjørt veien selv, jeg har sittet på med lastebilsjåfører, jeg har sittet på med transportører, jeg har tatt Vossabanen, jeg har truffet ordførere og innbyggere, og jeg forstår godt at dette er en av de veiene som ikke blir sett på som god nok, og som mange ønsker å få forbedret.

I Nasjonal transportplan 2014–2023 lå det ingen planer om å bygge denne veien, så når representanten Myrli snakker om at det forelå byggeplanstart i 2021, var ikke det noe som lå der da vi overtok.

Så var jeg ute og sa at vi må ha ambisjoner om å fikse denne veien, for den kan ikke være sånn. Det var noe av det jeg drev valgkamp på, og det var noe av det vi i opposisjonen tok opp uten å bli hørt av den rød-grønne regjeringen.

Nå er det sendt ut planprogram, i forrige uke, for hvordan en ønsker å jobbe videre med å bygge denne veien. Det betyr altså at en jobber med trasé, en jobber med de tekniske løsningene, og en jobber med de lokale politikerne for å bli enige om hvor veien skal gå, og så kunne begynne å bygge.

Det som står i det planprogrammet, som jeg håper representanten Myrli vil lese, er at hvis en får gjennomført og vedtatt reguleringsplanene innen 2020, vil en kunne sette spaden i jorda i 2022. Det er altså tidligere enn det en ville gjort om en hadde gjennomført forrige regjeringsplan, som sa at man ikke skulle gjøre noe til utløpet

av 2023, og så ville det være usikkert hva man gjorde etterpå.

Jeg kunne hatt ambisjoner om å komme i gang enda tidligere. Med den informasjonen vi hadde for et par år siden, var det grunn til å tro at vi kunne gjort det. Så har Vegvesenet sagt at dette er det teknisk sett mest kompliserte veiprojektet de har. De trenger tid til å forberede dette skikkelig, sånn at når vi begynner å bygge, blir vi ferdige. Vi har lyttet til det. Men nå er planprogrammet sendt ut, det er konkret framdrift, og man ser at spaden kan komme i jorda, sånn at vi faktisk får fikset denne veien.

Sverre Myrli (A) [11:00:05]: Som vanlig går det ca. 20 sekunder før samferdselsministeren skylder på den rød-grønne regjeringen. Han er samferdselsminister på det femte året og må ta ansvar for det som skjer i norsk jernbanepolitikk og i norsk samferdselspolitikk.

For noen uker siden diskuterte vi jernbaneutbyggingen på Østlandet – InterCity-utbyggingen. Da sa samferdselsministeren at hvis det kommer nye opplysninger, er det riktig å endre på de årstallene som Stortinget har satt. Nå mener samferdselsministeren åpenbart at det ikke er noen nye momenter som skulle tilsi at han vil framskynde utbyggingen av E16 mellom Arna og Voss. Det er oppsiktsvekkende at samferdselsministeren tar dette så lite alvorlig og skylder på tidligere regjeringer og tidligere stortingsflertall, i stedet for å ta det ansvaret som han nå er satt til for femte året.

Spørsmålet nå er rett og slett – og det er et enkelt spørsmål – med den tempoplanen som samferdselsministeren nå jobber etter, når vil ny vei og jernbane mellom Arna og Voss stå ferdig?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:01:14]: La meg først minne om at spørsmålet jeg fikk, var hvorfor kan vi ikke komme i gang tidligere. Da er det naturlig at jeg svarer på hva som har vært historikken fram til nå. Da pekte jeg på at da vi tok over i 2013, var det ingen planer om at denne veien skulle bygges ny. Det har vi satt i gang. Vi har faktisk planprogrammet ute på høring. Vi har lagt penger inn i Nasjonal transportplan for å gjøre dette. Det var null kroner i forrige NTP til å bygge ny vei. Nå er det titalls milliarder kroner til å bygge den samme veien. Det er ikke det samme som å skylde på andre og ikke gjøre noe selv. Det er å forklare hvorfor det tar tid å komme i gang, men allikevel vise til at vi gjør noe med det. Vi gjør noe med den problemstillingen som en har pekt på i mange tiår uten at representanten Myrli's parti noen gang løftet en finger for å få pengene inn i Nasjonal transportplan. Med den planen som foreligger nå, sier en at E16 kan stå ferdig i løpet av denne Nasjonal transportplan-perioden. Vi kommer altså i gang med å bygge den, og vi ferdigstiller den. For

første gang ligger denne veistrekningen i Nasjonal transportplan, ikke bare med oppstart, men med ferdigstillelse.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Sverre Myrli.

Sverre Myrli (A) [11:02:18]: Da vil jeg stille spørsmålet på nytt. Snakker statsråden nå om Arna–Stanghelle, eller snakker statsråden om hele strekningen Arna–Voss? Spørsmålet mitt er igjen: Når vil ny vei og jernbane mellom Arna og Voss stå ferdig med den tempo-planen som han nå jobber etter?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:02:41]: Som sagt: Nå kommer vi i gang. Nå er vi konkrete. Der representanten Myrli parti har snakket om dette så vidt, men prioritert det ned, så gjennomfører vi det med at vi har bevilget penger, og det brukes titalls millioner kroner til å planlegge veien nå. Planprogrammet er sendt på høring. Det betyr at alle skal kunne gi innspill. Så skal vi kunne sette spaden i jorda i 2022. Med det som er planlagt, er det sannsynlig at jernbanen setter i gang byggingen sin i 2024, og så vil en jobbe parallelt. Jernbanen vil stå ferdig sannsynligvis i neste NTP-periode.

Men nå er vi faktisk i gang med dette. Hvis en hadde klart å gjøre de vedtakene som vi nå har gjort, under den forrige regjeringen, ville vi sett gravemaskinene der allerede. Vi kan bare kikke på de oppslagene som var da NTP i 2013 ble framlagt, da daværende statsråd fra Senterpartiet var i Voss. Da så vi at dette ikke var prioritert høyt nok av regjeringen og heller ikke lokalt. Vi har gjort om på de prioriteringene fordi vi mener at denne veien er viktig å fikse. Det samme gjelder jernbanen.

Sverre Myrli (A) [11:03:44]: Ikke noe svar altså. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Ruth Grung – til oppfølgingsspørsmål.

Ruth Grung (A) [11:04:02]: Jeg vil gi ministeren rett når det gjelder lokale prioriteringer, for der var det Høyre og Fremskrittspartiet som styrte, og som ikke ønsket å prioritere E16 etter innspill til NTP i 2013.

I går holdt jeg 1. mai-tale på Dale. Det ligger midt mellom Bergen og Voss, og rundt i hele bygden står det: Nokon er glad i deg. Ver varsam i trafikken. Jeg snakket med en ambulansesjåfør som hadde vært ute ved ganske mange av ulykkene som har vært der. 41 er blitt drept siden 1990, flere hundre er blitt skadet. Veien er så smal mange steder at det skal bare en liten forstyrrelse til før det skjer noe alvorlig. Så velger man altså å prioritere Arna–Stanghelle, som er den strekningen hvor det er færrest ras, og hvor veien – i og for seg – har best kvalitet.

Spørsmålet er: Hvorfor klarer man ikke å planlegge hele strekningen under ett, slik at lokalbefolkningen kan håpe at de nå får en enhetlig vei fram til Voss?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:05:10]: Jeg forstår engasjementet for E16. Det hadde vi i åtte år i opposisjon, uten at vi nådde fram. Det er veldig rart å høre at de partiene som styrte da den forrige Nasjonal transportplan ble lagt fram, legger skylden på Høyres og Fremskrittspartiets lokalpolitikere i Hordaland for at veien ikke kom inn i den rød-grønne Nasjonal transportplan. Det var ikke fylkespolitikere i Hordaland som styrte den forrige regjeringen, men det inntrykket blir skapt. Det var faktisk den forrige regjeringen som styrte, og som ikke prioriterte penger til dette, og som ikke engang klarte å gjøre ferdig en utredning om mulighetene.

Vi har grepet fatt i dette. Vi har lagt inn et tosifret milliardbeløp i vår Nasjonal transportplan – ikke bare for å bygge, men også for å ferdigstille lange parseller, nettopp for å fikse dette. Om vi skulle tatt andre parseller først – ja, det er et innspill som først kommer nå. Det ville vært interessant å ta en diskusjon om det. Jeg har ingen forutinntatt holdning til om en skulle begynt på Arna eller Voss. Men enigheten var at vi skulle begynne på Arna og bygge utover. Det tror vi også vil gi størst nytte.

Presidenten: Ruth Grung – til oppfølgingsspørsmål.

Ruth Grung (A) [11:06:20]: Jeg har historie som fag, men når det gjelder politikk, synes jeg det er mest spennende å se hva som skjer framover. E16 er hovedveien mellom Bergen og Oslo. Det er hovedferdselsåren fra innlandet til Bergen. Det ligger en statlig plan til grunn, så hvorfor klarer en da ikke å planlegge først de strekningene som er mest utsatt, slik at en får trygghet. Det har vært ras på ras på ras de siste årene når en har kjørt på den veien. Folk er redde for å kjøre på den veien. Jeg kjører selv på den veien når vi skal på skitur, jeg bruker den ikke daglig. Men hvorfor klarer en, for det første, ikke å planlegge hele strekningen under ett, fra Arna til Voss, og, for det andre, ikke å prioritere de mest rasutsatte strekningene nå?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:07:15]: Jeg forstår godt at Arbeiderpartiet ikke vil se seg tilbake i denne saken, for en leverte null. Så kritiserer en dagens regjering og dagens flertall, med Kristelig Folkeparti, som har klart å legge inn mye penger, og som nå har et konkret program for hvordan dette skal kunne bygges og for hvor veien skal ligge, ute på høring. Det er mye som skjer her, og så gir en fra opposisjonen inntrykk av at

det ikke har skjedd noen ting. Det er rett og slett ikke en riktig historieskriving.

Vi har også økt bevilgningene til rassikring langs denne strekningen, slik at den veien, som uansett kommer til å ligge der og være lokalvei også i framtiden, blir tryggere. Vi har mangedoblet bevilgningene til rassikring av både E16 og Vossebanen.

Jeg må også få minne om at det har blitt gjort trafikk-sikkerhetstiltak, som gjør at når en snakker om 41 drepte, er det en tragedie i seg selv, men vi kan i alle fall glede oss litt over at tallet har blitt redusert til en tredjedel de siste seks årene. Det skal også den rød-grønne regjeringen ha ære for, for en gjorde endelig i 2012 noen tiltak som har gitt resultat, og som gjør at en er tryggere i dag enn en har vært.

Presidenten: Ivar Odnnes – til oppfølgings spørsmål.

Ivar Odnnes (Sp) [11:08:29]: Det er ein tvilsam heider som er komen denne vegen til gode.

I Bergen kommune si risiko- og sårbarheitsanalyse frå april i fjor står det om E16 og Bergensbanen at det er vurdert som svært sannsynleg at ei alvorleg transportulykke vil kunne inntreffa, med potensielt katastrofale konsekvensar for liv og helse og svært alvorlege konsekvensar for økonomiske verdiar. Med ein så klar tale og med så mange ras på strekninga Voss–Arna er det berre eit tidsspørsmål når ei ulykke med større konsekvensar enn det har vore tidlegare, vil skje. Eg reknar med at statsråden ser like alvorleg som undertekna på situasjonen, og at statsråden, som har ansvaret for veg og bane, ikkje kan sjå bort frå den risikoen som vegfarande vert utsette for kvar dag på denne strekninga.

Kva slags grep vil statsråden gjera på stutt sikt for å sikra liv og helse og for å sikra at vegen og bana på denne strekninga vert framkommelege?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:09:28]: Som jeg nevnte i mitt forrige svar, øker vi bevilgningene til rassikring på denne strekningen, når det gjelder både E16 og jernbanen. Det gjøres mer nå enn under den forrige regjeringen, for vi så problemstillingen og tok opp dette da vi var i opposisjon. Vi var frustrerte over at det ble levert verken konkrete planer om ny vei eller tilstrekkelig med tiltak på den veien som var. Det ble gjort trafikk-sikkerhetstiltak for et par titalls millioner kroner – all heder og ære til Senterpartiet for å ha gjort det da en styrte selv – men nå skal vi altså bygge vei og jernbane for 20 mrd. kr. Det vitner om en helt annen vilje til å prioritere den strekningen.

Jeg skulle gjerne ønsket at vi bare kunne dratt en ferdig tunell på mange mil ut av en hatt, og som vi bare kunne stappet inn, men slik er ikke verden. Det er derfor Vegvesenet gjør det arbeidet – og som de har gjort i flere

år under oss – med å planlegge hvor veien skal gå og snakke med lokalpolitikere og andre for å få enighet før vi begynner å bygge. Reguleringsplanarbeidet vil ta et par år, men i 2020 vil en kunne begynne å gå ut i markedet, og da får en gravemaskinene på plass.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ivar Odnnes (Sp) [11:10:39]: Spørsmålet går framleis til samferdselsministeren, så Solvik-Olsen kan fortsetja her.

Stortinget fekk i utgreiinga frå samferdselsministeren den 10. april i år ei orientering om vesentlege utsetjingar på InterCity-utbygginga, som no ligg inne i Jernbanedirektoratets forslag til handlingsprogram. I juni i fjor, då Stortinget gjorde vedtaket sitt om Nasjonal transportplan for 2018–2029, vart det teke høgd for at full InterCity-utbygging måtte utsetjast frå 2030 til 2034, dette med bakgrunn i faglege vurderingar frå Jernbanedirektoratet. Den 18. februar i år la Bane NOR fram forslaget sitt til handlingsprogram for jernbaneutbygginga, der det vart varsla ei rekkje utsetjingar samanlikna med framdrifta som Stortinget gjekk inn for i NTP-vedtaket sitt i fjor, og ferdigstillinga av heile InterCity-prosjektet er no skuva ut i det blå.

Sist veke fekk vi gjennom fagtidsskriftet bygg.no informasjon frå ein intern rapport i Bane NOR, der det kjem fram at utbygginga av Follobane-prosjektet, som er eit viktig prosjekt i InterCity, no vert forseinka, bl.a. som følgje av hevinga av kontrakten med entreprenørselskapet Condotte. I februar i år sto samferdselsministeren her i salen og sa at Bane NOR, som har ansvaret for Follobane-prosjektet, ikkje trudde det vart forseinkingar, og understreka alvoret med at forseinkingar kom til å kosta dyrt.

Det er lite tillitvekkjande at statsråden er så bakpå i desse prosjekta. Vi talar om nokre av dei største samferdselsprosjekta i landet. Det er viktig at desse er under kontroll, økonomisk og framdriftsmessig. Statsråden har fleire gonger prøvd å teikna eit bilete der alt er i skjønnaste orden innan samferdsel, men verkelegheita fortonar seg altså ikkje slik. I spørjetimen den 7. februar i år sa statsråden at utsetjing på Follobanen kan medføre kostnader i 100-millionarkronersklassen. Kan statsråden no garantera at vi ikkje får fleire kostnader og forseinkingar?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:12:51]: Jeg har aldri gitt inntrykk av at alt er fryd og gammen når det gjelder våre veier og jernbaner, havner og flyplasser. Tvert imot: I hele min opposisjonsperiode har jeg påpekt at ting ikke er fryd og gammen. Det er nok å lese en del forsider på VG gjennom de siste tiårene, så ser en hvordan forfallet har preget norsk infrastruktur.

Det har vi grepet fatt i. Vi har økt vedlikeholdet av vei og jernbane, slik at forfallet nå samlet sett går ned, der det har økt i mange tiår. Vi har sørget for at vi klarer å tenke mer helhetlig, mer langsiktig, når en bygger nye veier og ny jernbane, slik at vi ikke ender med å få korte jernbanetraseer i Vestfold som de i praksis ikke tar i bruk, og at en unngår at når en tar toget ut av Bodø, ser spor som ikke brukes fordi systemet plutselig ble endret, og fordi investeringene ikke var langsiktige. Det er noe av den jobben vi gjør nå: Strukturendringer og langsiktighet er viktig.

Når det gjelder jernbanen, har vi også doblet investeringene til bygging av ny jernbane i den siste perioden. Hvis en ser på Bane NORs planer, skal de doble investeringene i den kommende første halvdel av Nasjonal transportplan.

Det kommer til å skje vanvittig mye spennende på jernbanen. De aller fleste prosjektene går som planlagt. I år kommer vi til å starte på Eidsvoll, vi kommer til å starte mot Voss. Men så er det to prosjekter hvor det spesielt er blitt påpekt at grunnforholdene er annerledes og har vært mye dårligere enn man trodde, noe som volder problemer. Det er altså ikke nye politiske prioriteringer som endres, det er virkeligheten som vi må forholde oss til, og som vi også tilpasser oss.

Så er det Follobane-tunnelen, som er det største infrastrukturprosjektet som nå pågår i Norge. Konkursbeskyttelsen som Condotte fikk, gjorde at de ble kastet ut av Follobane-prosjektet. Den informasjonen vi fikk, var hele veien at her er det en risiko, men at en mener at en skal kunne håndtere det. Så er det riktig at Bane NOR følger dette fortløpende for å se på hvordan en best kan håndtere de oppgavene som en skal gjøre, for å minimere risikoen for kostnadsoverskridelser og forsinkelser. Jeg vil sørge for at Stortinget blir godt orientert etter hvert som informasjonen kommer fram.

Ivar Odnes (Sp) [11:14:58]: Jernbana har jo vorte splitta opp. Tenestevegen frå utbyggjar til departement har vorte lengre, med eit nytt direktorat og fleire selskap. Vi i Senterpartiet skjønner at det har vorte vanskelegare å halda oversikta, og det har vi åtvare statsråden om. Eg merka meg at statsråden no ikkje kan svara konkret med omsyn til tid eller kostnad for ferdigstilling av Follobana.

Meiner statsråden at byråkratiseringa som jernbanereforma har medført, har svekt departementets moglegheit til å vera tett på og bidrege til det som skjer i alle selskap og underliggjande etatar, bl.a. dei forseinkingane og ekstrakostnadene som vi no ser for Follobana?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:15:43]: Det er feil at en nå kan konkludere med at Follobanen blir forsinket, eller at det blir kostnadsoverskridelser. Men det rap-

portene viser, er at det er en viss risiko for det. Nettopp fordi det nå er én stor aktør som trekker seg ut, og en skal inngå nye kontrakter, vet vi ennå ikke hva prisen blir, og om vi får aktørene til å levere så raskt som det vi håper. Men så fort vi får informasjon som tilsier at prosjektet blir endret i forhold til de rammene vi har fått, kommer vi til å orientere Stortinget om det. Det er bare å understreke igjen: Dette er ikke politisk initiert, slik en får inntrykk av; dette er en del av det å forholde seg til at det er risiko.

Så gir en inntrykk av at jernbanen har blitt byråkratisert. Det finnes ikke noen enheter i dag som ikke fantes før. Men flere av dem svarer nå direkte opp til departementet, mens de før var en del av NSB-konsernet. Det at vi nå har Bane-NOR, med all eiendom ett sted, gjør at vi har bedre kontroll enn det en hadde før. Det at en har fått billettsystemet som et eget selskap som svarer opp til oss, gjør at vi har bedre kontroll med dette.

Så det er ikke riktig at vi ikke forstår hva som skjer – vi har bedre kontroll med jernbanen nå enn det vi hadde tidligere.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ivar Odnes.

Ivar Odnes (Sp) [11:16:50]: Eg er framleis ikkje overtydd. Det er fleire jernbaneprojekt som enten er under planlegging eller er sette i gang, og det er bra. Det har vore eit stort engasjement over lengre tid for mange av dei store prosjekta: InterCity, Arna-Voss, Ringeriksbana, tømmerterminalar, kryssingsspor, signalsystem – for å nemna nokre viktige prosjekt for folk og næringsliv. Handlingsprogrammet til Jernbanedirektoratet har vore utgreidd her i salen, og det var i det programmet lagt fram utsetjing av fleire viktige prosjekt.

Eg vil difor gjenta spørsmålet om statsråden no føler at han har god nok kontroll over norsk jernbane til at han kan seia at det ikkje vil verta fleire forseinkingar og kostnadssprekkar på pågåande jernbaneprojekt.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:17:35]: For det første synes jeg det er litt sjarmerende å få denne utfordringen fra Senterpartiet, når vi vet at Senterpartiets tidligere leder i fjor på denne tiden var ute og krevde at vi måtte kutte i jernbanebevilgninger på Østlandet for å bruke penger andre steder. Og nå er altså kravet fra Senterpartiet heller å garantere at en skal bruke mer penger på jernbane på Østlandet enn andre steder. Det er ikke en veldig langsiktig tilnærming til politikken.

Så sa jeg i mitt forrige svar at ja, jeg mener vi har en minst like god kontroll på den jernbanen nå som vi hadde før reformen – sannsynligvis mye bedre, fordi en får mer spesialiserte enheter, og en mer dedikert ledelse. Og vi kan følge opp ledelsen mye bedre nå, når vi har ulike

selskap som ligger under Samferdselsdepartementet, enn da det lå et konglomerat som NSB der.

Men det jeg ikke kan garantere, er hva slags grunnforhold Vårherre har gitt oss alle de stedene vi planlegger å bygge jernbane. Der kan det komme overraskelser, selv om jeg håper det ikke skjer. Kanskje det hadde vært en fordel om Kristelig Folkeparti også kom inn i regjering, så fikk vi en enda mindre risiko på det området.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kari Henriksen (A) [11:18:52]: Mitt spørsmål går til kulturministeren.

Venstre er nå medansvarlig for kriminalomsorgen, en omsorg som regjeringa har gjort sitt beste for å rasere. Vi ser at vold- og trusselhendelser øker og programvirksomhet legges ned. Ansatte og andre melder om en svært kritikkverdig utvikling. Blant annet har kulturtiltak i fengsel fått svært semre kår.

Vardeteateret og Røverradioen er eksempler på kulturtiltak i fengsel. Røverradioen har f.eks. fått sin bevilgning fra regjeringa mer enn halvert, fra 900 000 kr i 2014 til 400 000 kr i budsjettet for 2018. Det er 60 pst. kutt, til tross for at Røverradioen har fått anerkjennelse for sitt virke – Radio PRIX' pris har de fått. Det er viktig for ytringsfriheten at Røverradioen får fortsette. Den er nå landsdekkende og sender på NRK P2. Røverradioen er også et grensesprengende tiltak, og det gjorde at den ble hyllet av en internasjonal bransje under Prison Radio Conference i London i England nylig.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil statsråden gjøre for at Røverradioen får fortsette sitt viktige arbeid for ytringsfrihet og de innsatte i fengslene?

Presidenten: Presidenten er svært usikker og mener dette spørsmålet antakelig ikke er innenfor statsrådens konstitusjonelle område, men overlater til statsråden å avgjøre om hun likevel vil svare på spørsmålet.

Statsråd Trine Skei Grande [11:20:35]: Jeg var veldig glad for å få et spørsmål og var litt skuffet over at det ikke var mitt felt jeg ble spurt om. Jeg kan svare rent overordnet, for dette er ikke bevilgninger som går over mitt budsjett, og jeg er heller ikke kjent med utviklingen av de ulike postene på justisministerens ansvarsområde. Det tror jeg vi må få lov til å komme tilbake til.

Men det er soleklart, hvis jeg skal si noe overordnet, en utfordring i fengslene våre nå når vi har fått ned fengselskøene, at vi bruker mye mer av andre typer soningsforhold enn det vi gjør gjennom vanlige fengsel. Den gruppen som i dag sitter i norske fengsler, har mye større utfordringer enn det den litt større bredden av innsatte hadde tidligere. Det setter selvfølgelig helt nye krav til både dem som jobber i fengslene våre og til måten man

jobber på i fengslene for å få fengslene til å fungere som rehabilitering.

Det er klart at kultur og de virkemidlene som ligger innenfor kulturspektret har stor virkning, det har mye forskning på disse gruppene vist. Jeg kan bare love representanten å komme tilbake til dette, men jeg har ikke oversikt over de postene som Justisdepartementet har for kulturarbeid i fengslene.

Kari Henriksen (A) [11:22:00]: Takk for det, det var positive toner, og takk for at statsråden svarte, selv om hun mener det ligger utenfor hennes ansvarsområde. Saken er at Arbeiderpartiet la f.eks. inn 10 mill. kr til kultur i fengslene på vårt kulturbudsjett. Det er muligheter for å bruke kulturbudsjettet til kultur også i fengslene, og vi vet at fengslene er bygd opp ut fra et nærhetsprinsipp, altså at omverdenen skal komme inn, og at de skal ha lik tilgang til alt. Det er positivt. Jeg håper virkelig at statsråden følger opp, for Røverradioen er et viktig tiltak. Jeg vet de har sendt søknader til forskjellige departementer, bl.a. til statsrådets departement. Vi skal vurdere Venstre og den kultursatsingen de gjør i fengslene når den nye statsråden har fått sett gjennom budsjettet og ser om det er noe de skal gjøre, og vi har høye forventninger til at dette blir løst.

Presidenten: Selv om tillegsspørsmålet også er utenfor statsrådets område, lar jeg det være opp til statsråden å besvare det dersom hun ønsker.

Statsråd Trine Skei Grande [11:23:09]: Jeg synes det er bedre at noen har forventninger til meg, enn hvis det motsatte skulle vært tilfellet. Jeg tror vi framover må se på hele kriminalomsorgen og ha en veldig bred tilnærming, for vi trenger god rehabilitering og en god kriminalomsorg, og da har vi store utfordringer foran oss med dem som i dag sitter i norske fengsler.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:23:35]

Redegjørelse av utenriksministeren og forsvarsministeren om kampen mot ISIL

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:23:59]: La meg først få takke for muligheten til igjen å redegjøre for Norges engasjement i kampen mot ISIL og for vår bredere sivile innsats i Irak og Syria.

Regjeringa har konsultert regelmessig og grundig med Stortingets organer om våre bidrag i kampen mot ISIL. Dette har vært viktig for regjeringas vurderinger og håndtering.

Innledningsvis vil jeg også få takke alle dem som på ulike måter har bidratt og som fortsatt bidrar til bekjem-

pelsen av ISIL og humanitær og stabiliserende innsats. Det redder liv, det lindrer nød og er viktig for regional stabilitet og for norsk sikkerhet. Det verdsettes høyt av regjeringa.

ISIL har vokst fram i en region destabilisert av sviktende styresett, politisk undertrykking og sekteriske spenninger. Konfliktene i Syria og Irak har også bidratt til å skape den største flyktning- og migrasjonsstrømmen i regionen og til Europa i nyere tid.

Fra 2014 ble flere av de viktigste byene i Irak og Syria raskt underlagt ISILs terrorvelde. Historiene vi senere kjenner fra byer som Mosul og Raqqa, vitner om en terrororganisasjon mer brutal enn noe vi har sett de siste ti årene.

ISIL utgjorde en betydelig trussel ikke bare i regionen, men også i Vesten og Europa. I terrorgruppens selv erklærte hovedsete Raqqa planla ISIL en rekke terrorangrep mot Vesten. Mange av disse ble gjennomført i europeiske byer. Verken irakiske eller syriske myndigheter var i stand til å bekjempe terrorgruppas raske framvekst.

FNs sikkerhetsråd gjorde det klart: Det internasjonale samfunnet måtte benytte alle nødvendige virkemidler for å stanse ISILs ødeleggelser. Dette var bakgrunnen for at Norge sluttet seg til den internasjonale koalisjonen for å bekjempe ISIL.

I dag står vi på terskelen til en ny fase i kampen mot ISIL. Koalisjonen og lokale aktører har frigjort det meste av områdene ISIL tidligere kontrollerte. Men selv om ISIL er betydelig svekket, kontrollerer de fremdeles enkelte lommer i Syria, og de er fortsatt til stede i Irak. En militær innsats er derfor fortsatt nødvendig.

Vi må forvente at gruppa også framover vil forsøke å destabilisere sårbare stater og områder.

Det er bekymring for at ISIL styrker seg andre steder, som i Afghanistan, Nord-Afrika og Sahel. Dette er en utvikling som uroer berørte land, og som koalisjonen og internasjonale organisasjoner følger tett.

I tillegg utgjør ISIL stadig en alvorlig trussel mot Europa. Selv om en rekke terrorangrep mot Europa er avverget, har ISIL fortsatt evne til å radikalisere, rekruttere og inspirere til angrep utenfor Syria og Irak. Terrorgruppas såkalte virtuelle kalifat på internett består. Fremmedkrigere og deres retur er også fremdeles et betydelig problem både i Europa og i Syria og Irak.

Hvordan ulike land håndterer fremmedkrigere og deres familier de kommende årene, vil påvirke trusselbildet nasjonalt og regionalt. Kampen mot ISIL og annen voldelig ekstremisme må også tas her hjemme.

Av de rundt 100 norsktilknyttede fremmedkriegerne som har reist til Syria og Irak, er rundt 30 drept. Mellom 30 og 40 befinner seg fortsatt i ISILs gjenværende områder, og om lag 40 har returnert til Norge. Vi kan forvente at også kvinner med tilknytning til fremmedkrigere, og

barn av disse, vil ønske å returnere. Regjeringas handlingsplan mot radikaliserende og voldelig ekstremisme har tiltak rettet også mot denne gruppa.

Vi må jobbe langsiktig og forebyggende for å forhindre rekruttering til voldelig ekstremisme.

Det er viktig med en helhetlig FN-innsats i møte med globale sikkerhetstrusler som terrorisme og voldelig ekstremisme. I 2017 etablerte Norge sammen med Jordan en permanent vennegruppe for FNAs arbeid med forebygging av dette.

Norge har også tatt flere internasjonale initiativ for å inkludere ungdom, kvinner og sivilsamfunn i forebyggingsarbeidet.

Regjeringa har tidligere understreket at kampen mot ISIL ikke vil være over når gruppa er territorielt slått. En militær framgang er lite verdt dersom den ikke konsolideres gjennom politiske, sivile og økonomiske tiltak som kan legge grunnlaget for en fredelig utvikling over tid.

Den internasjonale koalisjonen mot ISIL består nå av 75 stater og organisasjoner og er et sterkt uttrykk for den globale viljen til å stå samlet i kampen mot internasjonal terrorisme. Koalisjonen har helt siden opprettelsen hatt en bred strategi, hvor ISIL bekjempes med både sivile og militære virkemidler.

Norge har siden 2014 vært aktiv på alle fem områder av koalisjonens innsats.

For det første: Vi stiller med militære styrkebidrag. Forsvarsministeren vil redegjøre nærmere for dette. Vi har vært åpne om våre folkerettslige vurderinger knyttet til styrkebidragene og offentliggjort to notater om det folkerettslige grunnlaget for våre militære bidrag. Så vidt vi vet, er det første gang at sånne folkerettslige vurderinger har blitt offentliggjort i Norge.

For det andre: Vi bidrar med stabiliseringsmidler i Irak og i Syria.

For det tredje: Vi bidrar til å hindre rekruttering av fremmedkrigere og til å kartlegge fremmedkrigere som forsøker å returnere.

For det fjerde: Våre nasjonale eksperter har deltatt i et arbeid for å analysere ISILs finansieringsgrunnlag, spesielt fra olje- og energisektoren. Dette har bidratt til å redusere ISILs tilgang til noen av deres viktigste finansieringskilder.

For det femte: Vi bidrar med kompetanse og ressurser til kampen mot ISILs propaganda- og rekrutteringsapparat. I samarbeid med koalisjonen har viktige internettaktører blokkert tilgang til store mengder ekstremistisk propaganda.

I tillegg er Norge en betydelig humanitær giver til Syria og Irak.

Irak er fortsatt i en økonomisk, sosialt og sikkerhetsmessig krevende situasjon. ISIL har mistet sitt territoriale kalifat, men så lenge flere av årsakene til at ISIL vok-

ste fram, fremdeles er til stede, vil gruppa også fortsette å eksistere. Vi ser at ISIL fortsetter å utføre angrep, særlig i sjiadominerte områder i Irak. På den måten bidrar de til ytterligere sekteriske splittelser. På sikt kan det igjen destabilisere landet og øke faren for en ny voldsspiral.

Den humanitære situasjonen i Irak er krevende. Selv om over halvparten av de internt fordrevne har returnert til sine hjem, er fortsatt 2,3 millioner irakere flyktninger i eget land. Ikke alle har hjem å vende tilbake til. Det er et betydelig behov for minerydding i store deler av landet. Mange har også opplevd seksuell og kjønnsbasert vold – især under ISILs styre, men også etter frigjøringen.

En forutsetning for å hindre at ISIL eller andre terrorgrupper får fotfeste, er at grunnleggende behov som sikkerhet, arbeidsplasser, mat, helse og skolegang ivaretas av myndighetene.

Umiddelbare stabiliseringstiltak er derfor en hovedprioritering for koalisjonen framover. Norge er en betydelig bidragsyter til dette.

Regjeringa øker i år støtten til Irak til 350 mill. kr, inkludert nysalderingen fra desember 2017. Det er en økning på 20 pst. Av dette går 260 mill. kr til stabiliserende og sårbarhetsreducerende tiltak. Det inkluderer støtte til kampen mot seksuell og kjønnsbasert vold og til å ta vare på dem som har blitt utsatt for den type vold.

Vi kan vise til gode resultater av den norske innsatsen så langt. Befolkningen i frigjorte områder opplever en stadig forbedring av grunnleggende samfunnstjenester.

Bare i Mosul har FNs fond for rask stabilisering bidratt til at mer enn 375 000 barn har gjenopptatt skolegangen sin. Tallet øker stadig.

Gjenoppbygging tar tid. Irak er avhengig av langsiktig bistand fra det internasjonale samfunnet. Eksempelvis har FN anslått at det vil kunne ta mellom 40 og 50 år å rydde Irak for miner og eksplosiver. Humanitær minerydding er derfor høyt prioritert som en del av den norske støtten. I tillegg bidrar Norge langsiktig gjennom bl.a. Olje for utvikling-programmet.

Det er imidlertid irakiske myndigheter som har hovedansvaret for stabiliseringen og gjenoppbyggingen. Som et mellominntektsland bidrar Irak selv med anslagsvis 80 pst. av den totale humanitære responsen, men landet har fortsatt behov for ekstern støtte.

Irakiske myndigheter har også et spesielt ansvar for det pågående rettsoppgjøret etter konfliktene, og for at det gjennomføres sånn at rettssikkerhetsgarantier ivaretas. Dette har vi også tatt opp med irakiske myndigheter. Rettssystemet er sterkt overbelastet på grunn av det høye antallet mistenkte ISIL-krigere og -støttespillere. Men kampen mot ISIL må føres med respekt for menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett. Uten rettferdig rettergang risikerer Irak på ny å nøre

oppunder motsetningene i befolkningen. Det har vært viktig å understreke i koalisjonens arbeid overfor irakiske myndigheter.

Om en drøy uke går irakerne til valg. Dersom det blir en mer politisk inkluderende regjering, vil Irak lettere kunne ta et oppgjør med ISIL og andre former for voldelig ekstremisme. Et politisk inkluderende styresett, reformer og forsoning må til for å skape langvarig stabilitet i landet.

Valget blir også avgjørende for landets forhold til omverdenen. Vi er avhengig av myndigheter som fortsatt ønsker å samarbeide om utfordringene som ISIL og annen terror utgjør for Irak, regionen og resten av verden.

La meg gå over til situasjonen i Syria. Konfliktene i Syria har skapt enorme ødeleggelser og lidelse. Millioner har flyktet til nabolandene. Mange har også flyktet til Europa.

ISIL kontrollerer fortsatt noen lommer øst i landet. Kampene i Nord-Syria har imidlertid ført til at de kurdiske gruppene som har bekjempet ISIL, nå i stedet fokuserer på å forsvare seg mot de tyrkiske styrkene. Det har igjen redusert det militære presset mot ISIL i de gjenværende områdene terrorgruppa kontrollerer. Det er viktig at presset på ISIL i disse lommene gjenopptas. ISIL må ikke få beholde områder under sin kontroll.

Det er også viktig å innrette innsatsen vår sånn at vi sikrer at ISIL ikke kan komme tilbake til allerede frigjorte områder. Befolkningen må oppleve at sikkerhets-situasjonen bedres, og at de kan komme tilbake til hjemmene sine.

Stabiliseringsinnsats i frigjorte områder i Syria er imidlertid mer utfordrende enn i Irak. Det er fordi det er utelukket å samarbeide med myndighetene på tilsvarende måte som i Irak. Men på noen områder og via enkelte kanaler er det mulig. I 2018 har vi satt av 200 mill. kr til stabilisering og humanitære tiltak for å redusere sårbarhet i Syria – såkalt early recovery. Dette inkluderer rehabilitering innenfor de humanitære kjerneområdene. Eksempler er medisinsk utstyr, nødvendig vedlikehold av skoler og helseklinikker, lokalt landbruk og matproduksjon og reparasjon av vann- og avløps-systemer. Vi støtter ikke bygging av nye sykehus eller større infrastrukturprosjekter. Minerydding og utdanning er to områder vi ønsker å prioritere enda høyere framover.

Det er fortsatt ingen politisk løsning på konflikten mellom det syriske regimet og opposisjonen og de ulike partenes støttespillere. President Assad får militær støtte fra Russland og Iran og mener å kunne vinne konflikten militært. Han synes å ha liten vilje til å forhandle.

Men det er bare en politisk løsning som vil kunne gi den syriske befolkningen langvarig stabilitet og en fre-

delig utvikling. Det er igjen viktig for å unngå at terrororganisasjoner som ISIL får vokse fram.

Norge har lenge understreket at Assad ikke kan være en del av den langsiktige politiske løsningen.

FN har hittil avholdt ni forhandlingsrunder i Genève som del av denne politiske prosessen, men partene har ikke noen gang forhandlet direkte med hverandre.

Norge støtter FNs fredsmeklingsinnsats, både politisk og økonomisk. Løsningene for Syria og andre land i konflikt blir mer bærekraftige dersom også kvinner og sivilt samfunn involveres i fredsprosessene. Derfor er Norge bl.a. pådriver for at syriske kvinner og sivilsamfunnsrepresentanter skal bidra i Genève-prosessene.

Grusomme krigsforbrytelser er begått i løpet av den over sju år lange krigen i Syria. Det er viktig at de ansvarlige for slike forbrytelser stilles til ansvar for sine gjerninger. Norge bidrar derfor til prosjekter som innhenter bevis for brudd på internasjonal humanitærrett og internasjonale menneskerettigheter i Syria.

Norge og vestlige land er enige om ikke å bidra til gjenoppbygging i Syria før en troverdig og inkluderende politisk overgangsprosess er i gang. Vi ønsker ikke at bistandsmidler utnyttes av det syriske regimet for å støtte opp under egen legitimitet.

Selv om forholdene i Syria i dag ikke ligger til rette for den type langsiktig utviklingsinnsats, er behovene for umiddelbare humanitære tiltak og stabiliseringstiltak enorme. Over 13 millioner mennesker trenger humanitær hjelp i Syria, og over 5 millioner av dem er barn.

Vår humanitære bistand skal redde liv, lindre nød og beskytte sivile og er forankret i prinsippene om humanitet, nøytralitet, upartiskhet og uavhengighet. Norge yter denne bistanden basert på humanitære behov, og derfor yter vi den i både regime- og opprørskontrollerte områder. Den humanitære bistanden inngår ikke som en del av kampen mot ISIL, men vi vet samtidig at konflikter og humanitære lidelser kan skape grunnlag for at terrororganisasjoner som ISIL vokser fram.

Norge har siden begynnelsen av konflikten mellom regimet og opposisjonen vært en av de største humanitære bidragsyterne til Syria. I 2016 ga Norge et løfte om 10 mrd. kr for å hjelpe mennesker i Syria og nabolandene i perioden 2016–2019. Ved utgangen av dette året vil vi ha gitt til sammen minst 7,5 mrd. kr siden det tidspunktet, og vi oppfyller løftet som planlagt innen 2019. For i år er den norske støtten til Syria og nabolandene på 2,25 mrd. kr.

Norske bidrag til å avhjelpe krisen i Syria og nabolandene har så langt ført til flere resultater. To eksempler:

- Rundt én million mennesker i Syria har fått tilgang til vann- og sanitærfasiliteter.
- 1,2 millioner syriske flyktninger i Jordan og Libanon har mottatt støtte til mat gjennom kontantkort eller

kuponger via Verdens matvareprogram, WFP.

Barn og ungdom er krigens største tapere. Mange har mistet alt: familie, venner og skolegang. Det er samtidig disse barna som kan sikre Syria en framtid den dagen krigen er over. 15 pst. av det norske Syria-løftet går til utdanning. Norge er et av veldig få land som øremerker så store summer til dette formålet. Med støtte fra bl.a. Norge har mer enn 1,2 millioner barn i Syria og nabolandene fått utdanning gjennom FNs barnefond, UNICEF. Nesten halvparten av disse er jenter. Da jeg deltok under Brussel II-konferansen i forrige uke, gjentok flere sentrale FN-organisasjoner og andre humanitære organisasjoner det store behovet for å prioritere støtte til utdanning. Det er svært viktig for framtida, men det er også viktig for å gi barn og unge en flik av normalitet i en ellers unormal og dramatisk situasjon.

Under de to siste Syria-konferansene, der Norge var medarrangør, fikk vi også etablert overordnede avtaler med nabolandene om utdanning og sysselsetting. Dette innebærer at nabolandene tilrettelegger for grunnutdanning for syriske barn, i tillegg til yrkesutdanning og sysselsetting for syriske flyktninger. Utdanning er viktig for å bygge samfunn og ikke minst for å unngå at unge rekrutteres til ekstremistiske organisasjoner.

La meg si noe om politiske utfordringer vi både har stått overfor og vil stå overfor i tida framover.

I Irak er det en risiko for at latente sekteriske og etniske spenninger blusser opp igjen nå som ISIL på det nærmeste er territorielt bekjempet. Denne risikoen forsterkes av at irakiske myndigheter av kapasitetshensyn har måttet benytte flere militser, inkludert sjiamilitser med sterk tilknytning til Iran, for å ta tilbake områder fra ISIL og trygge disse områdene.

Militsenes nærvær har en destabiliserende effekt i sunnidominerte områder og blant sårbare minoriteter som kristne og jesidier. Militsenes politiske arm ligger an til å gjøre det godt i neste ukes parlamentsvalg. Det kan få negative følger for det videre stabiliseringsarbeidet i Irak og for mulighetene til å dempe de sekteriske spenningene som var en medvirkende årsak til ISILs framvekst og rekruttering.

ISIL var og er en ekstremt brutal fiende. ISIL brukte systematisk sivilbefolkningen som levende skjold. Det gjorde frigjøringen av Mosul og Raqqa svært krevende. Koalisjonen og irakiske sikkerhetsstyrker la stor vekt på å unngå sivile tap. Det har vært viktig for irakiske myndigheter at sikkerhetsstyrkene kunne vinne befolkningens tillit.

Menneskerettighetsorganisasjoner har imidlertid anklaget koalisjonen og flere av dens samarbeidspartnere for tilfeller av brudd på folkeretten. Dette er noe koalisjonen tar alvorlig, og etterforsker. Koalisjonen legger stor vekt på at kampen mot ISIL føres i tråd med huma-

nitærretten. Brudd på humanitærrettens regler er uakseptabelt, uansett hvem som måtte begå dem.

Det vil alltid være risiko forbundet med bistand til land i konflikt.

Afghanistan-utvalgets rapport peker på hvor krevende det er for utenforstående å bidra til at lokale styresmakter styrker egen legitimitet i befolkningen. Deres givne ikke har kjennskap til lokale maktallianser og andre forhold, er det vanskelig å vinne tillit på vegne av en sentralregjering.

Stabiliseringsarbeidet i Irak foregår i tett dialog med både føderale og lokale myndigheter. Områdene som prioriteres, er der behovene er størst, uavhengig av sektersk og etnisk tilknytning. Norges stabiliseringsinnsats i Irak kanaliseres dessuten gjennom partnere som kjenner de lokale forholdene, og som har gode antikorrupsjonsrutiner.

I Syria kan uavhengige og upartiske humanitære aktører bli stemplet som samarbeidspartnere med enten regimet eller opprørsgrupper. En sånn politisering av humanitær bistand tar vi avstand fra. Hjelpen må nå fram til nødlidende uansett hvilket område de befinner seg i, eller hvilken side av konflikten de har stått eller står på. Dette er et grunnleggende prinsipp i det humanitære arbeidet.

De interne spenningene i Syria og Irak forsterkes ved at regionale aktører øver innflytelse med et bredt spekter av virkemidler. Både i Syria og i Irak ser vi en internasjonalisering av interne konflikter. Særlig synlig er Irans maktutøvelse, men også Tyrkia og andre aktører spiller viktige roller. Maktforholdene er i stadig endring. Russland er et eksempel. Landet har de siste årene fylt et maktvakuum i regionen og økt sin innflytelse ytterligere ved å støtte Assad-regimet militært.

Det regionale maktspillet er krevende å forholde seg til, og det er viktig i det landskapet å bevege seg forsiktig og med stor fleksibilitet. Det gjelder ikke bare militære bidrag, men også det sivile engasjementet. Her, som i andre komplekse konfliktområder, vil faren for utilsikket å involveres i lokale og regionale konflikter alltid være til stede. Våre lokale og internasjonale samarbeidspartnere kjenner regionen godt, og vi holder også selv jevnlig kontakt med lokale myndigheter.

La meg også avslutningsvis understreke at Norges militære innsats har vært og skal være begrenset til kampen mot ISIL. Norsk innsats skal bidra til å stabilisere frigjorte områder for å hindre at ISIL igjen får fotfeste. Det er krevende, men det er ikke umulig. Vi holder tett kontakt med allierte, partnere og lokale myndigheter vi samarbeider med på bakken, for så langt som mulig å sikre at våre midler bidrar til dette målet.

Vi må sikre at det vi har oppnådd i kampen mot ISIL, ikke går tapt. Vi skal også fortsette å ta vår del av ansvaret.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:45:20]: La meg aller først få slutte meg til utenriksministerens takk for anledningen til å gjøre rede for Norges militære bidrag i kampen for å bekjempe ISIL. Beslutning om bruk av militærmakt er blant regjeringens aller mest alvorlige oppgaver. Nær kontakt med Stortinget er derfor viktig i slike saker.

Dette er særlig viktig ved innsats som skjer under så krevende og skiftende forhold som innsatsen mot ISIL, hvor vi hele tida må vurdere og tilpasse innsatsen slik at den når sine målsettinger.

2018 tegner til å bli et overgangsår for kampen mot ISIL i Irak. De irakiske myndighetenes behov vil justeres i tråd med endringene i utfordringsbildet.

Planen nå er en gradvis reduksjon og justering av innretningen av den internasjonale innsatsen i takt med at Iraks sikkerhetsstyrker settes i stand til å håndtere den resterende trusselen fra ISIL.

På samme tid må vi være beredt på at situasjonen kan endre seg. Den internasjonale koalisjonen som støtter Irak, må tilpasse planen til situasjonen på bakken, i nær kontakt med irakiske myndigheter.

Min redegjørelse vil legge særlig vekt på fire forhold:

- innretningen av våre militære bidrag
- det rettslige grunnlaget for den norske militære innsatsen
- resultater vi har oppnådd, erfaringer vi har gjort oss, og planer vi har for Norges videre engasjement
- forhold som krever særlig oppmerksomhet

Innretningen av våre militære bidrag bygger på grunnprinsippet i operasjon Inherent Resolve, som er at ISIL skal bekjempes av irakiske styrker og av lokale partnere i Syria. Koalisjonsstyrkene skal støtte dem gjennom å tilby relevant trening og øving. Enkelte avdelinger skal også yte rådgivning og operativ støtte til operasjoner der det er behov. Dette ligger også til grunn for Norges støtte.

Norge høster anerkjennelse for våre militære bidrag. For det første holder våre bidrag høy kvalitet og bemannes av personell med lang erfaring. For det andre har Norge vist evne til kontinuerlig å justere innretning og innsats i takt med at kampen mot ISIL utvikler seg og koalisjonens behov endres.

Som ett eksempel: Norge flyttet det konvensjonelle styrkebidraget fra Nord-Irak på riktig tidspunkt, slik at vi kunne spille en sentral rolle i frigjøringen av de siste ISIL-okkuperte områdene i Anbar-provinsen i Irak.

I 2018 består Forsvarets bidrag til kampen mot ISIL av to hovedkomponenter på til sammen 110 personell.

Hæren stiller et konvensjonelt styrkebidrag som skal trene og rådgi ledelsen i irakiske hærstyrker, primært på divisjons- og brigadenivå. Bidraget er forlagt ved Al

Asad-basen i Anbar-provinsen, hvor både Irak og koalisjonen har styrker.

Virksomheten skjer nå primært på basen og i de irakiske hovedkvarterene. Norsk personell må imidlertid også kunne følge irakiske styrker på operasjoner i felt, i tråd med koalisjonens planer. Det er nødvendig for å sikre at trening og rådgivning er relevant og realistisk. Det er også viktig for å bygge respekt hos våre irakiske partnere, slik at de vil lytte til våre råd og lære av våre holdninger. Forsvarets spesialstyrker stiller et styrkebidrag som skal trene, rådgi og støtte irakiske sikkerhetsstyrker når de forbereder og gjennomfører operasjoner i Irak.

Det har de siste ukene vært oppslag i media om det norske spesialstyrkebidraget som tidligere opererte i Syria. De opererte i 2016–2017 sammen med lokale partnere i Syria for å bekjempe ISIL-grupper som truet Irak. Innsatsen ble avsluttet i oktober 2017, da de operative behovene endret seg.

Jeg vil presisere at lokale partnere ble grundig undersøkt av koalisjonen før Forsvaret innledet samarbeid. Koalisjonens støtte har hele tida forutsatt at partnerne kun skulle kjempe mot ISIL. I løpet av samarbeidet fulgte vårt personell disse avdelingene tett, og forvisset seg om at de ikke kjempet mot andre enn ISIL.

I 2018 stiller Forsvaret i tillegg en kirurgisk enhet i seks måneder for å dekke koalisjonens behov for sanitetsstøtte. Denne enheten består av om lag 20 personell. Den deployerte i begynnelsen av april til Anbar-provinsen, hvor den vil stå i seks måneder.

I tillegg til disse har Forsvaret en logistikkbase i Jordan for å understøtte den norske innsatsen i Irak, samt stabsoffiserer i koalisjonens hovedkvarter i Bagdad og Kuwait.

Det folkerettslige grunnlaget for vår innsats i Irak er den irakiske regjeringens anmodning om internasjonal støtte for å bekjempe ISIL. Norske styrker i Irak er altså til stede etter invitasjon og samtykke fra irakiske myndigheter.

Den internasjonale støtten koordineres gjennom den amerikanskledede operasjonen Inherent Resolve.

Det nasjonale rettsgrunnlaget for de norske styrkebidragene framgår av flere kongelige resolusjoner. Disse er justert og fornyet i tråd med framgangen i kampen mot ISIL og endringene på bakken. Det er en grunnleggende forutsetning at innsatsen skal ha som formål å støtte irakiske sikkerhetsstyrker underlagt sentrale myndigheters kontroll i deres kamp mot ISIL. Koalisjonen skal yte trening, rådgivning og støtte.

Formelt sett er de norske styrkene kommandomessig overført til koalisjonen, slik det er vanlig i slike flernasjonale operasjoner. Det er likevel et krav om at bidragene alltid opptrer i samsvar med Norges folkerettslige for-

pliktelser, norsk lov og de begrensninger som er fastsatt i resolusjonene.

Engasjementsreglene, altså reglene om når de norske styrkene kan bruke makt, er fastsatt nasjonalt av forsvarsministeren i tråd med vanlig praksis. De norske styrkebidragene kan bruke væpnet makt når de blir angrepet eller utsatt for betydelig fare.

Siden det først og fremst er irakiske styrker som skal bekjempe ISIL, vil de norske styrkene primært ha behov for å anvende makt for selvforsvar eller styrkebeskyttelses-handlinger. Når norske styrker følger irakiske avdelinger i felt under operasjoner, må styrken kunne forsvare seg selv, koalisjonen og sin irakiske partnerstyrke dersom disse blir angrepet.

Spesialstyrkebidraget har også rett til maktbruk i sin støtte til irakiske sikkerhetsstyrkers operasjoner mot ISIL. Av hensyn til våre styrkers sikkerhet kan jeg ikke gi videre detaljer om engasjementsreglene i denne åpne sesjonen.

Det er viktig for regjeringen at våre soldater har full rett til å forsvare seg selv og sine partnere når vi sender dem ut på farefulle oppdrag.

Imponerende resultater er oppnådd i kampen mot ISIL. ISIL har mistet nesten alt territorium de holdt i Irak, og det meste av det de holdt i Syria.

De irakiske styrkene har utviklet seg til å bli en kompetent og robust organisasjon. Det er de som har stått i front mot ISIL, det er de som har tatt tap for å slå ISIL tilbake, og det er de som har vunnet landet sitt tilbake fra terroristene. Dette sikrer at Irak kan gjennomføre parlamentsvalg senere denne måneden, og har bidratt til at landet er mer stabilt og styringsdyktig enn det har vært på mange år.

Den internasjonale støtten har også vært imponerende, og har vært avgjørende for de irakiske styrkenes framgang. Gjennom et nøye tilpasset, og ikke for stort, nærvær på bakken har koalisjonen unngått å frata vertslandet eierskapet i kampen mot opprørerne, og unngått gnisninger med Iraks innbyggere.

På samme tid ser vi at ISIL ennå ikke er nedkjempet. Særlig på syrisk side er organisasjonen i ferd med å styrke seg igjen. Dette er en trussel mot dem som bor i disse områdene. Det kan også utvikle seg til en trussel som på ny kan true deler av Irak.

Ved at ISIL på det nærmeste er territorielt bekjempet, går Irak nå inn i en ny fase. Den internasjonale støtten til Irak vil spille dette. Koalisjonen vil gjøre to tilpasninger:

For det første vil man dreie støtten fra offensive operasjoner i retning stabiliseringsoperasjoner. Det vil legges mer vekt på å opprettholde lov og orden ved hjelp av politi og med støtte fra militære avdelinger, samtidig som man må bistå Irak i fortsatt å gjennomføre offensi-

ve operasjoner mot gjenværende ISIL-krigere og være i stand til å møte en vedvarende terrortrussel.

For det andre vil det internasjonale engasjementet vektlegge sivil innsats for gjenoppbygging og for å fremme Iraks demokratiske institusjoner. Det vil imidlertid trolig være behov for internasjonalt militært nærvær i Irak i lang tid framover.

Landets fortid er så ustabil og voldelig at det ville være naivt å tro at Irak kan bygge en stabil framtid uten fortsatt internasjonal militær støtte som kan hindre ISILs tilbakekomst. Vi må imidlertid løpende vurdere hvordan denne støtten kan gjøres så liten som mulig, uten å true de resultatene som er oppnådd de siste årene.

NATO vurderer en viss utvidelse av sitt nåværende engasjement i Irak. Regjeringens posisjon er at NATO skal avgrense seg til å supplere koalisjonens kapasitetsbygging av irakiske sikkerhetsstyrker. NATO skal ikke ha noen operativ rolle, og engasjementet skal ha begrenset størrelse. En viktig betingelse er at koalisjonen videreføres og støtter NATO med styrkebeskyttelse og logistikk. Regjeringen vil vurdere mulige norske bidrag etter hvert som NATOs planer konkretiseres.

Som sagt, beslutning om bruk av militærmakt vil alltid være blant en regjeringens mest alvorlige handlinger. Bruk av militærmakt for å stanse eller begrense voldelige konflikter i andre land stiller oss overfor forhold som krever særskilt oppmerksomhet og krevende vurderinger.

For det første må vi vite at vi har rettslig grunnlag både i folkeretten og etter norsk rett til å gripe inn.

For det andre må vi kunne stå for at vi sender våre beste unge menn og kvinner i krevende oppdrag utenfor Norge, innsats som kan innebære livsfare. Vi må kunne stå inne for at det Norge søker å oppnå, står i forhold til risikoen vi pålegger våre soldater.

En stor risiko ved bruk av militærmakt ute er at vi skaper eller opprettholder større problemer enn vi løser. For å sikre at vårt militære engasjement demper konflikt og minsker menneskelig lidelse, må vi ha en klar strategi for hvordan vi skal unngå dette. Godt utdannet og trent personell er nødvendig for å klare dette, sammen med klare kommandolinjer og klare engasjementsregler. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig.

Det viktigste er å ha en god plan for hvordan vår militærmakt skal stanse heller enn fortsette en voldelig konflikt.

Jeg vil hevde at regjeringen har en god plan for innsatsen i Irak. Målet er å bidra til å bekjempe ISIL og hindre at organisasjonen på ny truer Irak. Planen er godt fundert i norsk lov og i folkeretten. Situasjonen i regionen er imidlertid uoversiktlig og uforutsigbar. Vi kan ikke si at ISIL er varig nedkjempet verken i Irak eller i Syria.

Vi har heller ikke virkemidler for å kontrollere eller begrense hvordan lokale partnere opptrer etter at vi har

avsluttet samarbeidet. Men som statsministeren sa i sin redegjørelse om Norges bidrag i kampen mot ISIL i november 2016: Dette er ikke en kamp vi velger, det er en kamp vi må ta. For alternativet – ikke å gjøre noe – vil være så mye verre.

Norges bidrag er godt integrert i den internasjonale innsatsen for å bekjempe ISIL i Irak og Syria. Også dette er en plan som så langt er gjennomført på en god måte. Som utenriksministeren har vist, består den av et bredt sett politiske, sivile og økonomiske tiltak, i tillegg til militære virkemidler. Videre vil jeg hevde at innsatsen viser evne til å tilpasse seg utviklingen i landet og regionen.

Norge yter tellende bidrag, gjennom de militære avdelingene vi sender, og gjennom regjeringens og Forsvarets løpende innsats for å tilpasse våre bidrag de gjeldende behov.

Som redegjørelsen viser, har innsatsen mot ISIL hittil vært vellykket. Regjeringen er seg imidlertid bevisst at konfliktene i Irak og Syria har sammensatte årsaksforhold. Konfliktene skifter raskt karakter. Ved å håndtere et problem stilles vi raskt overfor nye utfordringer. Vi kommer til å oppleve tilbakeslag.

Jeg vil imidlertid hevde at trusselen fra ISIL krevde en kraftfull internasjonal reaksjon. Det var ikke aktuelt for regjeringen at Norge ikke skulle bære sin del av ansvaret.

Til slutt vil jeg takke norske menn og kvinner i uniform som utgjør vår militære innsats i Irak. De aksepterer farer og forsakelser for å sette Norge i stand til å bidra til fred i Irak. Familiene deres hjemme må tåle usikkerhet og forsakelse. For dette takker jeg norsk militært personell i Irak, og jeg takker familiene rundt dem som er her hjemme. Jeg takker på vegne av regjeringen, og jeg takker på vegne av meg selv.

Presidenten: Etter hva presidenten forstår, ønsker Stortinget at redegjørelsen sendes rett til komité. Presidenten vil derfor, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 første ledd bokstav c, foreslå at redegjørelsen om kampen mot ISIL sendes utenriks- og forsvarskomiteen. Den annonserte debatten vil dermed utgå.

Foreligger det noen innvendinger mot dette? – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [11:58:04]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Åslog Sem-Jacobsen til kulturministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 3, fra representanten Ruth Grung til kulturministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 9, fra representanten Ivar Odnes til samferdselsministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra finansministeren blir spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 1, som skal besvares av samme statsråd.

Nå har det seg slik at statsråden som skal svare på det første spørsmålet, foreløpig ikke har kommet til salen. Presidenten foreslår da at vi venter lite grann, til hun er på plass.

Møtet avbrutt kl. 11.59.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 12.05.

Presidenten: Da er vi klare til å starte den ordinære spørretimen. Presidenten vil gjøre ministeren oppmerksom på at det er hennes eget ansvar å komme til spørretimen i riktig tid.

Spørsmål 1

Rigmor Aasrud (A) [12:05:35]: Det var hyggelig at finansministeren kom. Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Det har vært en urovekkende stor økning i forbrukslån hos norske forbrukere. Det kan se ut som om økningen sammenfaller med innstramminger i bankenes mulighet for å gi boliglån.

Hvilke vurderinger gjør statsråden om dette, og vil hun sette i verk tiltak for å dempe bruken av forbrukslån?»

Statsråd Siv Jensen [12:06:01]: La meg først beklage at jeg kom for sent. Det var litt vanskelig å komme inn i garasjen, men jeg er enig i at det er mitt ansvar å komme i tide.

Regjeringen er opptatt av at bankenes utlånspraksis skal være forsvarlig, enten det er snakk om boliglån, forbrukslån eller andre lån.

Kravene i boliglånsforskriften har vært viktige for å redusere risikoen i norsk økonomi og for den enkelte låntaker. Norske husholdninger har omtrent 2 500 mrd. kr i boliglån. Forbrukslån utgjør ca. 100 mrd. kr, dvs. 3 pst. av husholdningenes gjeld. Dette er relativt lavt i forhold til en del andre land, men det norske markedet er i vekst. Veksten i forbrukslån har vært høyere enn den samlede gjeldsveksten i flere år og var spesielt høy i 2016. Veksten har kommet noe ned det siste året, men er fortsatt høy.

Tilgang til forbrukslån kan gi husholdningene økonomisk frihet, f.eks. til å håndtere uforutsette utgifter, men kan også skape problemer for dem som av ulike grunner tar opp større lån enn de klarer å betjene. Renten på forbrukslån er som regel høy og kommer ofte i tillegg til betjening av boliglån og annen gjeld.

Regjeringen er bekymret for at flere kan få gjeldsproblemer med den veksten vi ser i forbrukslån. Vi har derfor iverksatt en rekke tiltak for å få dette markedet til å fungere bedre.

Vi har innført strengere krav til markedsføring av kreditt og fakturering av kredittkortgjeld, og Finanstilsynet har gitt retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Finanstilsynet har også fastsatt høyere soliditetskrav for flere av forbrukslånsbankene. Fra neste år vil det dessuten bli dyrere for forbrukslånsbankene å være omfattet av innskuddsgarantien, i tråd med nye lovregler som Stortinget vedtok i mars.

Den nye gjeldsinformasjonsloven vil bidra til større åpenhet om hvor mye gjeld lånsøkere har fra før, slik at bankene lettere kan vurdere om det er forsvarlig å innvilge lånet. Regjeringen arbeider også med forslag til ny finansavtalelov som skal styrke forbrukervernet.

Jeg har tro på at regjeringens tiltak kan løse de fleste utfordringene med forbrukslån, men flere av dem har virket i kort tid eller ikke kommet ordentlig på plass.

I årets finansmarkedsmelding, som ble lagt frem i forrige uke, gir regjeringen en foreløpig vurdering av enda et tiltak, nemlig et såkalt rentetak. Regjeringen mener at dette kan være et aktuelt virkemiddel, særlig dersom små forbrukslån med kort løpetid skulle få et større omfang. Rentetak vil imidlertid være inngrepene og bør først vurderes når vi har vunnet noe mer erfaring med de andre tiltakene.

Rigmor Aasrud (A) [12:08:30]: Jeg takker statsråden for svaret – for så vidt ikke et svar på det som er min bekymring. Vi har, etter det jeg har sett når jeg har prøvd å undersøke det, veldig liten kunnskap om hvor mye av forbrukslånene som brukes til å dekke egenkapitalen for boliglån. Det finnes en utredning som er gjengitt i et tidsskrift for samfunnsøkonomer, som mener det er en sammenheng mellom det at folk som ikke har den nødvendige egenkapitalen for å få boliglån i henhold til de forskriftene som nå gjelder, tar opp forbrukslån. Det er nettopp den vurderingen jeg ønsker at statsråden skal kunne si noe om. Hvis statsråden ikke kan si noe om det, vil hun sette i gang et arbeid med å se på de sammenhengene som vi er urolig for?

Statsråd Siv Jensen [12:09:24]: Jeg deler representantens uro for dette, men litt av problemet er faktisk at vi ikke helt vet. Jeg har tillatt meg å stille det spørsmålet i ulike sammenhenger selv, rett og slett fordi vi fra tid til

annen hører historier, nettopp om at man tar opp dyrt forbrukslån for å klare å nå kravene som banken setter til boliglån. Samtidig melder nok en del banker om at dette ikke er et så stort problem, men vi er oppmerksom på det og prøver å kartlegge det grundig. Nå er regjeringen inne i en fase hvor vi også forbereder hva vi skal gjøre i forbindelse med at boliglånsforskriften løper ut på dato i slutten av juni. Det er mange spørsmål jeg mener det er naturlig at vi gjør så god kartlegging av som overhodet mulig, både når vi vurderer det, og når vi vurderer eventuelle andre tiltak for å bremse veksten i forbrukslån.

Rigmor Aasrud (A) [12:10:24]: Jeg takker igjen statsråden. Jeg er enig i at det er viktig at man får mer kunnskap om dette. Det er for så vidt det jeg etterspør også. Når boliglånsforskriften skal endres i løpet av juni måned, begynner det å haste med å få den kunnskapen, for flere av forbrukslånene misligholdes, og det har vært en sterk økning i antall misligholdte forbrukslån. Fordi man da har en lånebelastning som bare er 85 pst., vil det være mulig for forbrukslånsbankene å ta pant i boligen. I en situasjon der vi skulle få en nedgang i boligprisene, ville det kunne være med på å utløse en uro i markedet som er ganske stor. Når vil statsråden kunne si noe mer om de sammenhengene jeg her etterspør?

Statsråd Siv Jensen [12:11:16]: Jeg tror noe av det viktigste vi har gjort, som nå ganske snart vil komme på plass, er gjeldsinformasjonsloven og opprettelsen av registeret som skal kunne sammenstille all den typen informasjon. Så vidt jeg vet, er nå Barne- og likestillingsdepartementet helt i sluttspurten med å vurdere dem som har levert inn tilbud på dette. Da vil man få en mye bedre sammenstilling av den økonomiske situasjonen til den enkelte lånsøker. Men som sagt er dette et område regjeringen følger svært tett, hvor vi er i dialog med både Finanstilsynet, Norges Bank og de ulike aktørene i finansmarkedet for å få mest mulig tilgang på informasjon som grunnlag for eventuelle endringer i boliglånsforskriften. Nå har jo ikke regjeringen tatt stilling til hva slags endringer og på hvilken måte, men den utløper altså i slutten av juni, og innen den tid vil regjeringen ha på plass sin vurdering av det.

Presidenten: Da går vi til spørsmål 9.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ivar Odnes til samferdselsministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende.

Ivar Odnes (Sp) [12:12:28]: Å letta tilgangen til ulike arenaer går også dette spørsmålet på, som justisministeren også slit med. Spørsmålet er:

«Stord lufthavn ynskjer å vere ei lufthamn som tilbyr tenester til det lokale næringslivet. Moglegheita til å landa chartra utanlandsfly er viktig, men har vore problematisk då Tollvesenet ikkje alltid stiller opp dersom det ikkje er planlagde ruter som er faste over eit lengre tidsrom. Det vert òg opplyst at på Arendal lufthamn så er dette enklare å få til.

Er statsråden kjend med denne forskjellsbehandlingen, og vil statsråden iverksetje tiltak, slik at Stord lufthavn kan gje næringslivet det tilbudet dei treng?»

Statsråd Siv Jensen [12:13:12]: La meg først si at jeg setter pris på representantens engasjement for det lokale næringslivet på Stord. Regjeringen vil bidra til å skape et robust og mangfoldig næringsliv.

Jeg er ikke kjent med den forskjellsbehandlingen som representanten beskriver, men jeg kan opplyse om at verken Stord lufthavn eller Arendal lufthavn har status som internasjonal flyplass. Tolletaten har da ingen forpliktelse til å være til stede ved ankomst eller avreise. Adgangen til å lande chartrede utenlandsfly på lufthavner i Norge reguleres av tolloven med forskrift vedrørende tollforhold. Dette gjelder for øvrig også all annen internasjonal flytrafikk til og fra Norge. Bestemmelsene sier at luftfartøyer som ankommer tollområdet, normalt skal gå direkte til lufthavn med internasjonal status.

Det er imidlertid mulighet til å lande chartrede fly på flyplasser uten internasjonal status, ved å søke Tolldirektoratet om tillatelse på gitte vilkår. Jeg har fått opplyst at tolletaten har som fast praksis å innvilge alle søknader som leveres innen tidsfristen på fire timer før ankomst eller avgang, og som oppfyller vilkårene. Det gjøres her, etter hva jeg har fått opplyst, ingen forskjellsbehandling av lufthavnene ved Arendal og Stord. Det er imidlertid noe større trafikk ved Arendal lufthavn enn ved Stord lufthavn. I 2017 var det på Stord 8 avreisende og 10 ankommende fly, mens det for Arendal var 15 avreisende og 24 ankommende fly.

Hvis det er ønske om å utvide antall flyvninger til og fra Stord lufthavn, kan det søkes Tolldirektoratet om det. Dersom næringslivet mener det er behov for at Stord lufthavn skal ha internasjonal status, er det et spørsmål for Samferdselsdepartementet, og næringen bør eventuelt rette henvendelsen dit.

Et sterkt, mangfoldig og konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for å opprettholde et godt velferdsnivå i fremtiden. Regjeringen vil legge til rette for verdiskaping og vekst i privat sektor, lønnsomme arbeidsplasser og omstilling av norsk næringsliv. Her kan jeg forsikre

representanten om at regjeringen deler hans engasjement.

Ivar Odnes (Sp) [12:15:19]: Eg takkar for svaret. Eg er, på lik linje med statsråden, oppteken av dette med forenkling og avbyråkratisering. Det som vert skissert frå næringslivet og frå Stord lufthavn, er nettopp byråkratiet rundt dette med å tollklarere chartra fly som kjem inn. Det er til tider stort behov for å fly inn kompetanse og arbeidskraft frå utlandet i arbeidsperioden på dei større verfta. Kvifor ikkje leggja til rette for eit enda mindre byråkratisk og avbyråkratisert system for å sørgja for at også desse mindre flyplassane skal kunne gjera dette samtidig som ein sikrar nødvendig kontroll med flyginga, sjølv sagt?

Statsråd Siv Jensen [12:16:18]: Jeg er ikke så sikker på om dette systemet er veldig byråkratisk. Men her går skillet mellom hvorvidt flyplassen i utgangspunktet er definert som en internasjonal flyplass eller ikke. Så er regelverket sånn, som jeg redegjorde for i mitt forrige svar, at tollmyndighetene i det alt vesentlige innvilger alle søknader av denne typen hvis de er levert inn innen fristen. Jeg tror dette først og fremst er et spørsmål man må finne ut av lokalt, om man ønsker å endre status for flyplassen osv. Så må man rette henvendelsen til Samferdselsdepartementet.

Ivar Odnes (Sp) [12:16:49]: Eg takkar for svaret. Det var nyttig, og eg vil ta det med meg tilbake.

Spørsmål 2

Fra representanten Åslog Sem-Jacobsen til kulturministeren:

«Etter at avdeling A ved Oslo fengsel, Botsen, i 2017 ble stengt, står nå 18 000 kvadratmeter tomme. Statsråden har tidligere uttalt at lokalene må brukes, og at vi ikke kan ha råd til tomme og triste lokaler midt i Oslo sentrum. Det er kun fantasien som setter grenser for hva Botsen kan brukes til. Lokale aktører, innbyggere og politikere er ivrige etter å komme med innspill hva gjelder viderebruk av Botsen.

Hvilke ambisjoner har statsråden for Botsen, og når kan vi forvente at dens skjebne avgjøres?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 3

Fra representanten Ruth Grung til kulturministeren:
«Mediemangfold er viktig for gode offentlige ordskifter, for at saker blir godt opplyst, og for identitet og de-

mokrati. TV2 har bidratt til at Norge har den beste allmennkringkastingen. TV2 har også bidratt til å skape nye innovative virksomheter som Storm AS og Vizrt AS. TV2 har vært pådriveren for kunnskaps- og næringsparken Media City Bergen. TV2 har nå vært uten avtale i ett år og fire måneder. Utlysingsvilkårene var avtalt med ESA i forkant.

Hva gjør statsråden for å sikre fremdrift, slik at TV2 får økt forutsigbarhet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 4

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:17:21]: «Viser til oppslag i Aftenposten 19. april i år vedrørende dramatisk økning i antall personer som er etterlatt mot sin vilje i utlandet.

Hva har statsråden gjort for å forhindre at dette skjer, og hva vil han gjøre for å forhindre dette fremover?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:17:38]: Jeg vil takke for et godt og viktig spørsmål. Det er en viktig verdi i vårt samfunn at alle skal kunne leve frie og selvstendige liv. Barn, unge og voksne har rett til å ta sine egne livsvalg. Dette er en grunnleggende menneskerettighet som gjelder alle.

De nye tallene er urovekkende og alvorlige. At over 70 personer er etterlatt i utlandet mot sin vilje i 2017, viser at vi må fortsette arbeidet med å fange opp dem som utsettes for disse alvorlige handlingene. Jeg håper at forklaringen på at antall saker øker, kan være at flere ansatte i hjelpeapparatet kjenner til ordningen, og at flere utsatte tar kontakt med hjelpeapparatet, men uansett må vi gjøre mer for å forhindre at unge, barn og voksne utsettes for dette.

Det følger av regjeringsplattformen at regjeringen vil forsterke innsatsen mot negativ sosial kontroll og arbeidet med å forhindre at barn og unge etterlates i utlandet mot sin vilje. Regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse inneholder 28 konkrete tiltak som nå følges opp. I tillegg har regjeringen besluttet å iverksette nye tiltak.

Regjeringen er i gang med arbeidet for å forhindre utreise, holde tilbake eller nekte passutstedelse for å forhindre at barn blir sendt utenlands mot sin vilje. Vi har videre igangsatt et arbeid med å forbedre rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater for å motvirke negativ sosial kontroll og at barn og unge blir etterlatt i utlandet mot sin vilje.

Vi har lansert en ny kampanje mot negativ sosial kontroll som skal bidra til at de det gjelder, finner frem til den hjelpen de trenger. Foreldre må veiledes i å forstå

og respektere norske lover, normer og verdier, bl.a. barns rettigheter. Vi sørger derfor for at flere får tilbud om foreldreveiledning, slik at de er bedre rustet til å håndtere utfordringer.

Vi samarbeider med innvandrersorganisasjoner og frivillige organisasjoner om å endre holdninger og praksis i de aktuelle miljøene der dette forekommer.

Regjeringen vil videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere ved ungdomsskoler og videregående skoler med høy andel minoritetspråklige elever og ordningen med integreringsrådgivere ved norske utenriksstasjoner. For å få mer kunnskap om hvordan hjelpeapparatet møter unge mennesker, skal enkeltsaker om etterlatte barn og unge gjennomgås. Dette vil gi oss grunnlag for å vurdere nye tiltak.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:20:20]: Det var fint å høre statsråden peke på noen saker. Men hva vil dere gjøre som følge av de nye tallene som Aftenposten avdekket, allerede nå før sommeren? Hvilke av forslagene Arbeiderpartiet fremmer for Stortinget nå i mai, ønsker regjeringen å støtte? Kunne statsråden f.eks. tenke seg å støtte forslaget om raskt å få konkret oversikt over barn som er etterlatt i familiens opprinnelsesland? Eller kunne statsråden tenke seg å støtte vårt forslag om å gi ambassadene bedre mulighet til å hjelpe barn hjem ved at de får klarere hjemmel for å utstede nødpass til mindreårige uten foreldrenes samtykke, og at de får bedre mulighet til å finansiere barnas hjemreise? Eller kunne statsråden tenke seg å støtte vårt forslag om å pålegge skoler, barnehager, Nav og andre som får vite om at barna er etterlatt i langvarige opphold i utlandet, at de raskt må melde bekymringen til barnevernet?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:21:18]: Nå er det Stortinget og stortingsgruppene her som avgjør hvilke forslag som eventuelt skal støttes, men jeg har i et lengre brev til justiskomiteen redegjort for at de aller fleste av de forslagene Arbeiderpartiet reiser, har regjeringen enten gjennomført eller er i gang med å gjennomføre.

Når det er sagt, så har jeg en åpen og inviterende holdning til hvilke tiltak som skal iverksettes. Dette er ikke partipolitikk; dette er et felles ansvar vi har som samfunn for å sikre barn og unge retten til å bestemme over eget liv og leve eget liv. Så jeg er åpen for også å vurdere nye tiltak, men de forslagene Arbeiderpartiet har fremmet i Stortinget, er i all hovedsak allerede under arbeid. Jeg kan også forsikre representanten om at det kommer en forsterket innsats fra regjeringen før sommeren.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:22:15]: Takk for svarene, statsråd.

Jeg lurer også på om dere har penger med, om det følger penger med til den forsterkede innsatsen som kom-

mer før sommeren, eller er det bare prat om utredninger og forsterket samarbeid?

Vi har hørt fagre ord om integreringsstrategien som skal komme. Vi håper at arbeidet mot sosial kontroll blir et viktig tema i dette arbeidet også.

Vil statsråden komme med målrettede tiltak i strategien for å motvirke sosial kontroll? Skal det en reell styrking til, må regjeringen prioritere dette arbeidet også rent økonomisk. Hvor mye penger ser statsråden for seg å måtte bevilge til feltet for å kunne gjennomføre sin nye politikk og integreringsdugnaden, som statsråden kaller det?

Presidenten: Presidenten minner representanten om at all tale skal gå via presidenten.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:23:02]: Jeg er godt i gang med å utarbeide regjeringens integreringsløft, en strategi som blir presentert før jul. Jeg bruker nå tiden før sommeren til å reise rundt i hele landet – fra nord til sør og fra øst til vest – for å se på de gode eksemplene, for det foregår mye godt arbeid i mange kommuner av mange frivillige organisasjoner. Jeg mener det er viktig at vi lærer av dem som faktisk lykkes.

Ja, vi kommer med nye forslag før sommeren, og det vil også følge penger med i det arbeidet. Jeg vil gjerne understreke at dette ikke bare handler om penger, det handler også om nettopp å sikre informasjonen – at den går fra skole til kommunehelse til barnevern, at man sørger for at det er informasjonsutveksling og at ikke noe glipper underveis.

Det kommer en offensiv strategi, negativ sosial kontroll kommer til å være en av hovedstolpene i det arbeidet.

Spørsmål 5

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:24:25]: «Regjeringen har besluttet å flytte Foreldreutvalget for grunnopplæringen, FUG» – og Foreldreutvalget for barnehager, FUB, som dessverre falt ut av mitt spørsmål – «til Bø, men FUG» – og FUB – «melder om at departementet ikke har etablert en god plan for flytteprosessen, og at dette nå går på bekostning av driften og utvalgets arbeid.»

– Det er verdt å minne om at det her er snakk om to frie og selvstendige utvalg som er oppnevnt av Kongen i statsråd med hjemmel i opplæringsloven for å være ivrige vaktbikkjer, spesielt mot regjeringen. Jeg tror ikke statsråden ønsker at prosessen med flyttingen skal gå på bekostning av driften og det viktige arbeidet som utvalgene gjør som foreldrenes tydelige stemme. –

«Vil statsråden ta initiativ til en ordentlig konsekvensvurdering av en flytting av FUG» – og FUB – «og som et minimum påse at en unngår mer enn én flytteprosess, herunder vurdere en utsettelse av flyttingen?»

Presidenten: Presidenten må minne representanten om at han skal gjengi spørsmålet slik det opprinnelig er stilt.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:25:27]: For den blå-grønne regjeringen er det viktig å spre makt og legge til rette for vekst og utvikling i hele landet. Det betyr bl.a. at vi legger vekt på at statlige arbeidsplasser både kan og skal lokaliseres rundt om i landet vårt. Regjeringen vil følge opp Plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser, som lå ved Meld. St. 18 for 2016–2017, Berekraftige byar og sterke distrikt.

Statlige arbeidsplasser kan bidra til mer dynamiske og velfungerende arbeidsmarkeder, med bedre rekrutteringsmuligheter for bedrifter og bedre karrieremuligheter for arbeidstakere. Generelt bør statlige arbeidsplasser bidra til å bygge opp og styrke kompetansemiljøer i hele landet. I tillegg mener jeg det er et gode for staten og våre virksomheter at man rekrutter fra hele landet, og at ansatte i staten har med seg perspektiver og bakgrunn fra alle deler av landet vårt.

Vedtaket om å flytte de ti arbeidsplassene i sekretariatet for foreldreutvalgene fra Oslo til Bø i Telemark er en del av flyttingen av til sammen 60 statlige arbeidsplasser innenfor kunnskapssektoren. Kunnskapsdepartementets underliggende virksomhet har vært vurdert av departementet, og flere virksomheter skal flytte arbeidsplasser ut fra Oslo. Dette var selvsagt en politisk beslutning, der virksomhetene ikke ble trukket inn. Sekretariatet har imidlertid blitt tett involvert i gjennomføringen etter at beslutningen ble tatt. Det er i tråd med praksis.

Medlemmene i Foreldreutvalget for barnehager og Foreldreutvalget for grunnskolelæringen kommer fra hele landet. Sekretariatet skal bistå utvalgene i deres arbeid. De to utvalgene jobber hovedsakelig for å skape bedre samarbeid mellom barnehager og hjem, og hjem og skoler. Slikt samarbeid skjer hver eneste dag over hele landet, og arbeidet sekretariatet gjør for FUG og FUB, kan gjøres godt, også fra Bø i Telemark. Med moderne arbeidsformer og teknologi er geografisk avstand mindre relevant.

En viktig oppgave for utvalgene er å jobbe opp mot ulike myndigheter i Oslo. Derfor har regjeringen valgt en lokalisering for utvalgenes sekretariat med overkommelig reisevei og relevant og godt utbygd kollektivtilbud. Vi tror sekretariatet vil passe godt i Bø og være et positivt tilbud i et område som allerede rekrutterer arbeidskraft med høy kompetanse, som f.eks. Høgskolen i Sørøst-Norge og Telemarkforskning.

Det er besluttet i Prop 1 S at sekretariatet skal flyttes til Bø i løpet av 2018. Det er sekretariatet som er ansvarlig for det praktiske rundt flytteprosessen, og som velger løsning for permanent og eventuelt midlertidige lokaler, med konsulenthjelp fra Statsbygg. Vi har forståelse for at det er krevende for de ansatte at arbeidsplassene flyttes, og det er hyppig kontakt mellom departementet og sekretariatet om prosessen.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:28:30]: La meg takke for svaret, selv om det i starten hørtes mest ut som det var den tidligere kommunalministeren som svarte, og ikke den sittende kunnskapsministeren.

Jeg er helt enig i at det er viktig å spre makt, og det er ikke så mye det dette spørsmålet handler om, men konsekvensene av det vedtaket som er gjort. Jeg forstår også at begge utvalgene ikke er motvillige, men de ønsker seg en bedre prosess. Det er først og fremst bekymringene fra rådet som jeg har fått, som gjør at jeg nå tar opp denne saken, der en melder om at noe av personalet nå forsvinner, og at det har vært stor usikkerhet rundt flytteprosessen. Ikke minst er det uheldig at en muligens må ha et midlertidig lokale bare for å møte dette årstallskravet og derfor får en dobbel flytting i stedet for eventuelt å gi seg litt mer tid og se på konsekvensene. Kan ikke statsråden være med og se på om det er mulig å ta seg bare noe mer tid og få til en litt bedre prosess, som også utvalgene kan gå god for?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:29:37]: Først: Representanten trenger ikke være overrasket over at kunnskapsministeren også høres ut som en kommunalminister. Vi er én regjering, og vi har én politikk på dette området. For oss er det viktig at vi flytter arbeidsplasser ut av Oslo og bruker de kompetansemiljøene som er rundt om i landet.

Det vil alltid være en krevende prosess å gjennomføre, men for oss er det ikke aktuelt å utsette flyttingen. Denne er varslet, og den er fullt mulig å gjennomføre. Vi opplever at det er en god dialog mellom departementet og sekretariatet, og vi har også forlenget fungeringsperioden for Foreldreutvalget for barnehager med ett år for å sikre kontinuitet og kvalitet i arbeidet inntil sekretariatet er ordentlig etablert i Bø.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:30:29]: Bekymringen min handler først og fremst om hvorvidt kunnskapsministeren tar inn over seg og ser alvoret i bekymringen som kom fra utvalgene. Som sagt opplevde jeg ikke at utvalgene er motvillige, men at de mest av alt ønsker seg en bedre prosess. De ønsker at de hadde vært sterkere involvert i beslutningen og i større grad var blitt tatt på alvor av departementet. De har overfor meg pekt på manglende medvirkning. Dette har de også un-

derstreket i brev til kunnskapsministeren i januar 2018. Meg bekjent har det heller ikke i denne prosessen – selv om det har vært et ønske om det fra utvalgene – vært noe møte mellom statsråden og disse to utvalgene. Så om statsråden i denne sal ikke ønsker å imøtekomme mine bekymringer, kan han i alle fall prøve å få til før sommeren om ikke annet et møte mellom statsråden og disse utvalgene, slik at han får sett og tatt alvoret inn over seg når det gjelder de bekymringene de fremmer.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:31:30]: Vi følger prosessen tett, og det er dialog mellom departementet og foreldreutvalgene om gjennomføringen av beslutningen. Men jeg vil gjøre det helt klart at beslutningen blir gjennomført. Alt annet mener jeg ville være svært uheldig. Regjeringen har fått tilslutning i Stortinget til at arbeidsplassene skal flyttes ut. Det er overkommelig avstand til Bø i Telemark, det er gode kompetansemiljøer der, og jeg er helt sikker på at de kommer til å gjøre en utmerket jobb også fra Bø.

Spørsmålet er heller hvilken rolle Arbeiderpartiet nå ser for seg i diskusjonene rundt statlige arbeidsplasser og utflytting fra Oslo – om det nå er slik at Arbeiderpartiet skal stikke kjegger i hjulene og motvirke at statlige arbeidsplasser flyttes ut, eller om de vil støtte regjeringen i dette viktige arbeidet. Jeg er helt sikker på at vi vil kunne få et sterkt og godt både FUG og FUB i Bø i Telemark, og at de vil kunne videreføre sitt gode arbeid.

Presidenten: Vi skal nå behandle spørsmål 6, men spørsmålsstilleren, representanten Mona Fagerås, er ikke til stede i salen. Vi går da videre til spørsmål 7.

Spørsmål 7

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:32:52]: Spørsmålet lyder:

«Det er gode søkertall til anleggsmaskinfagene. Entreprenører ønsker flere lærlinger, og offentlige oppdragsgivere er pålagt å stille krav om lærlinger på prosjektene etter lærlingsforskriften. Det virker imidlertid å være en ubalanse mellom tilbudet av skoleplasser, lærlingeplasser og fagarbeidere og etterspørselen fra næringslivet. Høyere kostnad enn for andre utdanningsprogram forverrer situasjonen.

Hvordan vil statsråden sikre at flere anleggsbedrifter får de lærlingene og den kompetansen de etterspør?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:33:28]: Det gleder meg at utviklingen i yrkesfagene er positiv både når det gjelder søkere til yrkesfagene, antall nye lærlinger og antall læreplasser. Dette er viktig for at vi som samfunn skal kunne få viktig og riktig kompetanse.

Kompetansebehovsutvalget la i februar frem sin første rapport, der de beregnet at vi vil mangle om lag 70 000 fagarbeidere innen 2035. Dersom vi ikke lykkes med å tette dette gapet, vil vi som samfunn få problemer med å ivareta viktige oppgaver innen så å si alle bransjer og sektorer.

Regjeringens satsing på yrkesfag gir resultater. Det går i riktig retning. De siste fem årene har antall lærlinger i offentlig sektor økt kraftig. Flere fullfører og tar fagbrev. Andelen elever som søker yrkesfag, øker for andre år på rad. Aldri har det vært inngått flere lærekontrakter, og andelen som får lære plass, er den høyeste siden 2011. Vi er godt i gang med å løfte yrkesfagene, men vi er ikke i mål.

For å bidra til å løse denne utfordringen har regjeringen gjennom yrkesfagløftet økt tilskuddet til lærebedriftene med 21 000 kr per lærekontrakt. Vi har innført krav om bruk av lærlinger for å vinne offentlige anbud. Kravet innebærer at oppdragsgiver skal bruke lærlingklausulen når offentlige anbud lyses ut. Kravet gjelder for bransjer der det er behov for læreplasser, og kravet skal stilles både til norske og utenlandske bedrifter.

Vi endrer også strukturen for yrkesfagene og gjør dem mer motiverende for elever, med tidligere spesialisering og mer praksisretting av yrkesfagene. Skal du bli tømrer, skal du lære mer av tømrerfaget og mindre om annet.

Spørsmålet om anleggsmaskinfaget viser at regjeringens innsats virker. Det har vært vekst i søkertall både til skoleplass og til lære plass, og det har vært en klar fremgang i antall lærekontrakter i anleggsmaskinfaget. Siden 2013 har antall elever i skole i anleggsteknikk økt med 25 pst., og nye lærekontrakter i faget har økt med 47 pst. Bygg og anlegg er et av studieprogrammene på Vg1 som øker mest fra i fjor, og har nå det høyeste antall søkere siden 2008. Det er gledelig og bidrar ikke minst til at mange sentrale infrastrukturoppgaver vil løses i tiden fremover.

Regjeringen vil fortsette satsingen på yrkesfagene. Det er fylkeskommunene som har ansvaret for skoletilbudet som gir grunnlag for å søke lære plass i anleggsmaskinfaget. Det er viktig at fylkeskommunene følger utviklingen i sine regionale arbeidsmarkeder og dimensjonerer tilbudet på en god måte.

Veksten i skoleplasser tyder på at fylkeskommunene følger opp økningen i etterspørselen etter lærlingplass i anleggsbransjen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:36:33]: Jeg takker for svaret.

Norske fagarbeidere utmerker seg og er etterspurte. Mange fagarbeidere etablerer også bedrifter, og det er tall på at det hvert år utdannes over 25 000 fagarbeidere i Norge, og at så mange som 700 000 fagarbeidere er sysselsatt. Likevel er det en enorm etterspørsel innenfor en-

kelte fagfelt, og framtidens kompetansebehov skriker etter fagarbeidere – som statsråden også viser til. Det er fortsatt ikke tydelig nok for meg hvordan statsråden i arbeidet med og gjennom fagfornyelse og endring av strukturen i videregående opplæring skal ivareta nett-opp sammenhengen mellom behov, etterspørsel, tilbud og rekruttering til yrkesfagene.

Hvilke grep tar statsråden konkret for å se dette i sammenheng?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:37:28]: I det store ser vi, som jeg refererte til i mitt første innlegg, at det går i riktig retning. Det skyldes at mange trekker i samme retning, ikke minst gjør partene i arbeidslivet en stor innsats for å snakke opp yrkesfagene, og regjeringen bidrar med konkrete tiltak. Det nye som nå kommer, som allerede er varslet, er en endring i struktur, som gjør at strukturen og fagene blir mer tilpasset dagens og morgendagens etterspørsel. Det vil være galt av meg å sitte i Oslo og detaljstyre hvordan dette skal gjøres i fylkene og i regionene. Her er det en viktig arbeidsdeling. Det er fylkene som har ansvaret i sitt område, og som i samarbeid med næringslivet, med partene, må bidra til en riktig dimensjonering, som er tilpasset også arbeidslivets og næringslivets behov.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:38:30]: Det er mye interessant å ta tak i her. Selv om det er mange positive tall å vise til, vet vi også at frafallet i videregående opplæring er altfor høyt, og dessverre særlig innen yrkesfag. Det er selvsagt flere grunner til det. Faktum er uansett at samfunnet trenger disse fagarbeiderne, og disse elevene trenger en utdanning og en retning i livet. Rekruttering av yrkesfaglærere er én utfordring, en annen er utstyret og kostnadene ved drift av yrkesfagprogrammet. Senterpartiet fremmet i sitt alternative statsbudsjett langt mer midler til utstyr til yrkesfag enn det regjeringen fikk flertall for i Stortinget. Den økte spesialiseringen og endringen av struktur i yrkesfagene, som statsråden viste til, kan styrke elevenes motivasjon – som er bra – men samtidig svekke tilbudet hver enkelt videregående skole kan tilby. Vil statsråden se på det å sette av mer midler til yrkesfagene og utstyret en trenger for å gjennomføre yrkesfagene?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:39:26]: Nå har regjeringen bidratt med ekstra midler i det yrkesfagløftet som vi gjennomfører, og vi kommer til å fortsette – nettopp fordi vi har samme forståelse som representanten, at vi må bidra til at flere ungdommer fullfører, flere består, flere får lærlingplass og flere får fagbrev. Vi har behov for kompetansen, og derfor er det behov for en bred satsing.

Jeg er enig i at frafallet fortsatt er for høyt, men vi skal også glede oss over at det er på vei ned. Det at flere fullfø-

rer, flere består og flere får fagbrev, viser at det er tatt viktige valg. Det må vi også følge opp i årene som kommer.

Jeg er enig i at det er stor variasjon i utstyret ved de enkelte yrkesfaglinjer og videregående skoler. Det er særlig viktig at skolene får til et godt samarbeid med næringslivet. Jeg er sikker på at man også ønsker bidrag fra det offentlige, men jeg vil understreke betydningen av samarbeidet med næringslivet.

Presidenten: Vi skal nå behandle spørsmål 8, men statsråden er ikke til stede i salen. Vi går da videre til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Kjersti Toppe (Sp) [12:41:32]: «Utviklingsplanen for Sykehuset Telemark HF 2014–2016 innebar klare forpliktelser til utvikling av et styrket desentralisert spesialisthelsetjenestetilbud. Nå oppleves det motsatte på Rjukan, med reduksjoner i bemanning og at antall driftsdager reduseres. Helseforetaket begrunner dette med pasientgrunnlaget.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at utviklingsplanen for Sykehuset Telemark HF blir fulgt opp med hensyn til desentraliserte helsetilbud og polikliniske tilbud?»

Statsråd Bent Høie [12:42:09]: Sykehuset Telemark har hatt en utviklingsplan fram til 2030, og den er nå oppdatert fram til 2035. Alle helseforetakene arbeider nå med å revidere utviklingsplanene sine. Utviklingsplanene for helseforetakene skal sikre det totale helse-tilbudet i regionen, og de må ses samlet. Jeg har derfor bedt helseregionene om å utarbeide regionale utviklingsplaner med en tidshorisonnt fram til 2035. Dette arbeidet skal være ferdig i desember i år.

De regionale planene skal sammenfatte helseforetakenes utviklingsplaner opp mot regionenes samlede «sørge for»-ansvar og kapasitetsbehov.

Sykehuset Telemark har arbeidet med å oppdatere utviklingsplanen fram til 2035. Jeg har bedt Helse Sør-Øst og Sykehuset Telemark redegjøre for status for tilbudet på Rjukan. Sykehuset Telemark viser til at tilbudet på Rjukan er et poliklinisk tilbud for planlagt aktivitet tilpasset behovet i befolkningen. De skriver:

«Den planlagte polikliniske aktiviteten innenfor indremedisin, dialyse, radiologi, kirurgi og ortopedi fortsetter som før, men tilbudet konsentreres over tre dager i stedet for fem dager i uken.»

Det er som kjent ikke akuttfunksjoner på Rjukan. Sykehuset Telemark viser til at det derfor er mulig å samle driften til tre dager i uken i stedet for å spre den over flere dager. Jeg forutsetter at eventuelle endringer i tjenestetilbudet på Rjukan sikrer effektiv ressursbruk og er

basert på en faglig vurdering av hva som er hensiktsmessig i forhold til behovet i befolkningen.

I foretaksrådet i 2014 stadfestet jeg et vedtak som var gjort av styret i Sykehuset Telemark HF om å avvikle akuttfunksjonene på Rjukan, men det innebar ikke at utviklingsplanen for øvrig ble stadfestet av meg. Behovet for spesialisthelsetjenester vil endre seg over tid. En utviklingsplan kan peke på ønsket utviklingsretning for sykehusene i helseforetaket, hvilke tiltak som er nødvendige for å møte framtidens utfordringer, og den skal støtte opp om et overordnet felles mål. Men det vil alltid kunne skje mindre endringer underveis i en planperiode, som følge av løpende vurderinger knyttet til den daglige driften.

Kjersti Toppe (Sp) [12:44:33]: I denne diskusjonen legg mange merke til at Sjukehuset Telemark har harde innsparingskrav og innan 2023 må fjerna 126 årsverk eller spara inn over 200 mill. kr. Mange ser jo dette kravet i samanheng med at det no vert redusert på Rjukan, altså at grunngevinga ikkje er fagleg eller basert på pasientbehov, men at det rett og slett er ein måte å få balanse i budsjetta på.

Så har denne saka ei forhistorie. Det var mange som la vekt på det som stod i utviklingsplanen om at det skulle koma eit godt desentralisert tilbod. Eg vil gjerne spørja statsråden: Synest statsråden dette er ei grei oppfølging av det som låg i utviklingsplanen frå 2014?

Statsråd Bent Høie [12:45:42]: Som jeg redegjorde for i mitt svar, lages det nå nye utviklingsplaner for sykehusene i Norge, og de skal samles i regionale planer som skal være ferdige i desember. Det vil være naturlig at en da ser på sammensetningen av tilbud og tilpasser dem behovet i befolkningen.

Når det gjelder kravene til å gå i økonomisk balanse ved Sykehuset Telemark, er de ikke annerledes enn for andre sykehus. Sykehusene må både klare å drive innenfor de rammene som Stortinget har gitt dem, og samtidig ha mulighet til å ha egenkapital til de investeringene som de står overfor.

Sykehuset Telemark har hatt store omstillingsutfordringer. De endringene vi gjorde i sykehusstrukturen i Telemark, var nettopp et viktig bidrag til at Sykehuset Telemark skal kunne løse oppgaven for befolkningen i hele Telemark på en bedre måte i framtiden.

Kjersti Toppe (Sp) [12:47:00]: Eg får da lyst til å spørja statsråden om Sjukehuset Telemark faktisk har spart nokre pengar på å leggja ned akuttfunksjonane på Rjukan og i Kragerø. Det reknestykket hadde det vore greitt å ha sett, for eg veit at det har vore utfordringar òg ved dei andre sjukehusføretaka, og at det framleis er ein svært pressa økonomisk situasjon. Men det er interes-

sant å høyra at statsråden seier at ein utviklingsplan ikkje er bindande, men berre eit ønske og ein ambisjon om korleis dette kan verta, og at dette heile tida må justerast. Da vert det òg vanskeleg for befolkninga å ta på alvor det som står i desse planane, som mange oppfatar som ein lovnad frå Stortinget og regjeringa, spesielt når ein mistar akuttfunksjonane.

Ein sa i utviklingsplanen frå 2014 at det jamleg skal vurderast kva ein ytterlegare kan desentralisera. Ser statsråden det som ein moglegheit?

Statsråd Bent Høie [12:48:05]: Ja, det er en veldig viktig føring som ligger i nasjonal helse- og sykehusplan at oppgaver som det er fornuftig å desentralisere, skal desentraliseres, og det som må sentraliseres, skal sentraliseres – nettopp for å sikre et godt tilbud lokalt.

Men hvis en kan konsentrere et tilbud som er planlagt for innbyggerne, og som ikke er et akutttilbud, om færre dager, og dermed sikre at en får brukt ressursene bedre for hele befolkningen, er det fornuftig. Det regner jeg med at representanten er enig i at er fornuftig, sånn at en får utnyttet helsepersonell, kompetanse og ressurser på en god måte for hele befolkningen.

Jeg tror ikke det kan være noen tvil om at hvis Sykehuset Telemark hadde blitt pålagt å opprettholde akutttilbudet både på Rjukan og i Kragerø, hadde de økonomiske utfordringene de står i, vært betydelig større enn de er i dag.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 8.

Presidenten må gjøre statsråden oppmerksom på at han selv har et ansvar for å være til stede i Stortinget når spørsmålene stilles.

Spørsmål 8

Arne Nævra (SV) [12:49:26]: «De siste anslagene for gigantprosjektet Ferjefri E39 er svimlende 340 milliarder kroner. Flere av fjordkryssingene er beregnet som undersjøiske tunneler. Det gjelder blant annet Rogfast og Møreaksen. I tillegg til planleggings- og byggekostnader påløper betydelige vedlikeholdsutgifter.

Kan statsråden oppgi hvor mye det er beregnet i vedlikeholdsutgifter pr. år for disse to tunnelprosjektene, der det også er tatt inn nødvendig totalrenovering, og kan han opplyse når totalrenovering er nødvendig?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:50:06]: La meg først beklage at jeg ikke møtte opp i tide. Det skal ikke gjenta seg.

Jeg takker for spørsmålet. Det er viktig at vi er bevisste på totalkostnadene for det vi bygger. Både på vei og på jernbane skal det investeres tresifrede milliardbeløp i

årene framover. Da må vi sørge for at det er prosjekter som vi anser som nyttige, som gir god verdi for pengene, og som har en langsiktig horisont. Når vi snakker om ferjefri E39, er det mye penger det er snakk om, men vi må huske at det er en veldig lang strekning. Vi snakker om veiprosjekter fra Kristiansand til Trondheim, en strekning det tar flere dager å kjøre – bare for å sette det i perspektiv.

De løsningene en velger, er stedvis tilpasset. Det betyr at en del steder fungerer bru, andre steder fungerer undersjøisk tunnel. Drift og vedlikehold av undersjøiske tunneler er kostbart i forhold til vei i dag, det er det ingen tvil om, på samme måte som bru er dyrere enn vei. Tekniske løsninger for Rogfast og Møreaksen er dog ikke valgt ennå, og et overslag over framtidige drifts- og vedlikeholdskostnader vil være beheftet med stor usikkerhet. Men på generelt grunnlag kan en si at drift og vedlikehold av de undersjøiske tunnelene som vi har i dag, koster ca. 4 mill. kr per kilometer per tunnellopp per år. Dette inkluderer midlertidig utskifting av utstyr, som f.eks. vifte og hvelv, i tunnelens levetid. Kostnader til eventuelle nye tiltak fra myndighetene vil komme i tillegg. Men det man har, koster ca. 400 mill. kr, inklusiv reinvesteringene.

Levetiden for utstyr varierer. Derfor er det også vanskelig å gi et anslag. Hvis en velger betonghvelv, er det dyrt når en bygger, men det har veldig lang levetid. Hvis en derimot velger sprøytebetong, som er rimeligere, har det en kortere levetid enn betonghvelv. Igjen vil nok fjelltype o.l. avgjøre hva en velger når en bestemmer seg for hvordan en skal bygge. Hvilke løsninger en skal velge, vurderes i planfasen for det enkelte prosjekt, og det er som sagt vanskelig å anslå hvor ofte ting må skiftes ut, og hva totalkostnadene blir. Men, som sagt, erfaringsbaserte tall er 4 mill. kr i året. Derfor er det generelt et ønske om at vi skal bygge mest mulig i dagen når vi bygger. Men vi vet at enkelte steder vil det være ønskelig å legge veien i tunnel på grunn av sikkerhet, på grunn av naboer, o.l. Når det gjelder fjordkryssinger, vil teknologi være med og avgjøre. Rogfast er en lang strekning, og det som er gjennomgående når en bygger under sjøen, er at det er lange strekninger der bru teknisk sett kanskje ikke er mulig. Enkelte steder kan flytebru være en teknologi som gjør seg mer og mer gjeldende. Det er viktig at Vegvesenet i E39-prosjektet hele veien jobber med teknologimuligheter. Jeg har selv vært på flere konferanser der Vegvesenet oppdaterer både seg og andre på hvor teknologien nå står.

Arne Nævra (SV) [12:53:09]: Jeg takker for svaret. Jeg forstår at statsråden tar disse kostnadene alvorlig, men jeg har ikke sett klare tall for de to konkrete prosjektene jeg snakker om. Er det ikke utrolig viktig at slike tall er

på banen før bestemmende myndigheter også lokalt skal ta en avgjørelse i en slik sak? Jeg kjenner også til at det verserer tall som sier at totalrenoveringen på slike tunneler veldig fort kan komme opp i samme sum som anleggskostnadene første gang. Det er rett og slett skremmende. Ved å bruke f.eks. tall som ble framlagt i sakspapirene for Nordøyvegen i fylkestinget, oppjustert rundt 20 pst. for høyere standard på Møreaksen, kan dette i hvert fall bety 200 mill. kr pluss pluss pluss, og antakelig vil de tallene som statsråden nå oppga, bli enda høyere. Gir ikke slike beregninger statsråden bekymring med tanke på revurdering av hele prosjektet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:54:16]: Det er viktig at vi har livstidskostnader med oss når vi bygger. Noe av det som ligger til grunn i OPS-prosjektene våre, er at en skal ha både bygging og vedlikehold i et gitt antall tiårsperioder etterpå. Det er også noe av det som Nye Veier har brukt mye tid på når de har bygd sine veier. Det at det koster å vedlikeholde, kom ikke som en overraskelse, og vår regjering har doblet bevilgningene til vedlikehold av både vei og jernbane fordi det har vært nedprioritert før. Det er igjen en påminnelse om at hvis man ikke opprettholder prioriteringen av vedlikehold, er det veldig lett å bygge nytt uten å bry seg om hvordan man passer på det. Jeg mener at vår regjering har vist at vi ser den helheten. Men igjen: Det er viktig at når vi bygger noe, så bygger vi med en standard som vi ser er regningssvarende på sikt, og som vi vet at vi vil kunne holde ved like. Så standardvalg o.l. må være en del av den jobben som Vegvesenet gjør når de planlegger dette. Det har vi vært veldig tydelige på. Samtidig skal vi ikke glemme at disse veiene har en nytteverdi. At en ikke trenger veier fordi det koster å vedlikeholde dem, er jeg uenig i. Det har stor nytte for samfunnet at de blir bygd.

Arne Nævra (SV) [12:55:25]: Jeg takker for svaret. Statsråden er åpenbart kjent med at det er et sterkt lokalt engasjement for å utrede et billigere alternativ til Møreaksen, som unngår undersjøisk tunnel, nemlig den såkalte Romsdalsaksen. For oss i SV er det som kjent utslippsfrie ferjer med hyppige avganger som er førstevalget, men i våre øyne er Romsdalsaksen muligens det beste av to onder, for å bruke det uttrykket. Om dette alternativet sier statsminister Erna Solberg til Romsdals Budstikke 23. april i år, da hun var på besøk i området, at Møreaksen ligger fast, og at valget er tatt. Deler statsråden denne oppsiktsvekkende uttalelsen, som faktisk legger bånd på nye utredninger når ny informasjon og en ny situasjon er oppstått? Vi kan jo jevnføre med InterCity-utsettelsen, som ble begrunnet med nettopp ny kunnskap.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:56:16]: InterCity skal vi bygge, og ny kunnskap handler om hvordan vi skal bygge det. Når man finner mer kvikkleire enn man trodde fantes, bygger man ikke hus på sand, men på stein, og jernbanen må selvfølgelig bygges på stein. Det handler altså om hvordan vi skal gjøre det. Det betyr ikke at vi bygger jernbane et helt annet sted.

Når det gjelder utslipp, er også jeg opptatt av at vi skal kutte utslippene i transportsektoren. Jeg hører at SV sverger primært til utslippsfrie ferjer. Jeg tror at vi vil kunne få en betydelig mengde utslippsfrie biler, som gjør at vi, uavhengig av om vi seiler eller beveger oss på en vei, vil kunne eliminere utslippene, i hvert fall fra kjøreturen, selv om en gjerne har en livstidsproduksjon som gjør at det er utslipp selv fra utslippsfrie biler.

Når det gjelder valg av trasé, ble det gjort etter store utredninger fra regjeringens side. Jeg er kjent med den diskusjonen, der også mine partifeller er engasjert. Jeg skal la dem få ta den diskusjonen lokalt og se om jeg får nye flertallssignaler derfra før jeg involverer meg i debatten.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 12.

Spørsmål 12

Kari Henriksen (A) [12:57:37]: «Hvor mange årsverk brukes på anbudsbyråkrati i barnevernet, og hvor mange av disse er nødvendige stillinger for oppfølging og tilsyn med kommersielle tilbydere?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:57:56]: Som kjent utøves det offentlige ansvaret i barnevernet av både staten, ved Bufetat, og kommunene. Begge forvaltningsnivåene foretar anskaffelser fra private aktører, og det anskaffes et mangfold av tjenester.

Det foreligger ikke tall for årsverk brukt på dette i kommunene, og spørsmålet fra representanten må derfor avgrenses til ressursbruken i Bufetat. Bufetat bistår kommunene ved plassering utenfor hjemmet. Det ansvaret kan utøves ved kjøp fra private, så vel som plasseringer i egne tiltak, og tiltaket som velges for det enkelte barn, skal være forsvarlig. Ressursbruken i forbindelse med valg av riktig tiltak, godkjenning av tiltaket og kvalitetssikringen av tiltaket er det samme, uavhengig av om Bufetat utøver sin bistandsplikt utelukkende ved egne tiltak, eller om tiltak kjøpes fra private leverandører. En stor del av ressursbruken i Bufetat er derfor den samme, uavhengig av om private eller offentlige tiltak velges.

Til sammen kan det anslås at om lag 20 årsverk er knyttet til disse funksjonene. Jeg vil imidlertid presisere at denne ressursbruken omfatter både ideelle og kom-

mersielle aktører, da prosessen og oppgavene i hovedsak er uavhengig av hvilken type privat aktør det er snakk om. De ideelle aktørene utgjør noe under halvparten av de private målt i oppholdsdøgn. Samtidig brukes det ressurser på gjennomføring av en egen anbudskonkurranse forbeholdt ideelle aktører på institusjonsområdet, og det foreligger derfor ikke tall for hvor mange av ovennevnte årsverk som er knyttet utelukkende til arbeid med kjøp fra de kommersielle.

Kari Henriksen (A) [12:59:44]: Det var et interessant svar, spesielt sett i lys av at kommersialisering er en hovedprioritering for denne regjeringa innen det statlige barnevernsområdet.

Vi ser at anbudsvæksten i private, kommersielle tiltak er større enn i offentlige tiltak. Stillinger og penger skal prioriteres til barna, mener Arbeiderpartiet. Det er spesielt viktig at kommunenes barnevern har nok folk til å møte alle de ungene som trenger hjelp, og forebygge.

Statsråden har tidligere i denne salen kalt dette for en historisk satsing på stillinger. Det er et utsagn som jeg finner ganske underlig. Og selv om ikke statsråden nå kan si konkret hvilke stillingsårsverk som går med, er altså veksten i årsverk i kommunalt barnevern bare 90 under denne regjeringa. Hva er årsaken til at det kommunale barnevernet ikke er styrket mer?

Nils T. Bjørke hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:00:48]: Det er interessant å diskutere såkalt privatisering av velferden og av barnevernet. Den såkalte privatiseringen skjøt virkelig fart under de rød-grønne – med Arbeiderpartiet og SV i ledelsen. Staten, som skal ha ansvaret for å tilby de mest sårbare barna gode og individuelt tilpassede tiltak, var ikke klar for det, fordi det var for dårlig utbygd kapasitet og tiltak. Vi så at private kom på banen og har klart å tilpasse tiltak for det enkelte barn. Det er veldig synd at Arbeiderpartiet har bestemt seg for å avskaffe alle de kommersielle aktørene, og jeg ser fram til hvordan Arbeiderpartiet skal klare å gi alle barn i Norge som trenger et spesialtilpasset tilbud, den løsningen de har krav på, når halvparten av landets (presidenten klubber) kommersielle aktører da ikke skal få lov til å komme (presidenten klubber igjen)...

Presidenten: Tida er ute.

Kari Henriksen (A) [13:02:06]: Med all respekt å melde så virker det som om den historiske satsingen som regjeringa har skrytt av i salen i dag, henger i en utrolig tynn tråd. For det historiske løftet under denne regjeringa er at det aldri har kommet så mange rapporter og tilsynsutsagn som viser hvor mye som er galt med barnevernet, og regjeringa gjør altså ingenting.

Og når det gjelder de stillingene: Jeg har utredningsseksjonens oversikt her. Regjeringa har ikke prioritert en eneste stilling – ikke én stilling – så lenge de har hatt budsjettansvar. Ikke én stilling er gått til kommunalt barnevern. Når statsråden nå sier at det er en «historisk satsing», og hun ikke kan vise til hvor mye av ressursene som går til anbudsbyråkrati i kommunene, så vil jeg spørre: Hva består den historiske satsingen i?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:03:05]: Det er ikke riktig det som representanten Henriksen sier. Det er en historisk satsing. Det kommunale barnevernet økte med over 900 stillinger mellom 2013 og 2017. Det er en sjelden satsing – og en øremerket satsing – på ansatte i barnevernet i kommunene. Vi er opptatt av å ha gode tilbud og tiltak i nærheten av der barna bor. Derfor har vi aktivt gått inn og satset på et bedre barnevern i kommunene, slik at kommunene kan gå tidlig inn, de kan forebygge, gå inn med hjelpetiltak, slik at vi unngår mer alvorlige hendelser. Vi har nå satt i gang en storstilt kompetansestrategi, i tillegg til den store barnevernsreformen, som vil gi oss et bedre barnevern.

Presidenten: Då går me tilbake til spørsmål 6, frå representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren. Og eg minner representanten om at ho sjølv er ansvarleg for å vera til stades når spørsmålet skal stillast.

Spørsmål 6

Mona Fagerås (SV) [13:04:20]: Beklager så mye. Jeg kan ikke skyldte på noe annet enn min egen uerfarehet.

Den 12. mars i år fikk undertegnede svar fra kunnskapsministeren på et spørsmål om flytting av sekretariatet for FUB og FUG. Da svarte ministeren at han var fornøyd med prosessen for flytting av sekretariatet, og at planene så langt er solide og legger til rette for at utvalgene kan fortsette sin virksomhet. Prosessen skal følges videre opp gjennom en ordinær dialog mellom departementet og sekretariatet og utvalgene.

Likevel mottar jeg – og også representanten Tvedt Solberg, hørte jeg – urovekkende meldinger om at gjennomføringen av flyttingetaket når det gjelder FUG, som ikke er blitt konsekvensutredet, ser ut til å svekke kompetansen i sekretariatet. Da blir mitt spørsmål:

«Er statsråden opptatt av å ha et sterkt og velfungerende foreldreutvalg for barnehage og skole med tilhørende sekretariat med høy kvalitet, og mener i så fall statsråden at dette blir ivaretatt gjennom den flyttingprosessen som nå gjennomføres?»

Presidenten: Presidenten minner representanten om at ho berre skal lesa opp det skriftlege spørsmålet.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:05:43]: Det korte svaret på spørsmålet er ja. Jeg har også nettopp besvart et spørsmål fra representanten Torstein Tvedt Solberg om samme problemstilling, og jeg vil i mitt svar til representanten Mona Fagerås derfor gjenta noen av de samme vurderingene.

Foreldreutvalget for barnehager og Foreldreutvalget for grunnopplæringen har etablert seg som viktige stemmer for foreldre til å delta og blir hørt i samfunnsdebatten knyttet til barnehager og skole. Jeg vurderer at utvalgene jobber godt og aktivt med å ivareta foreldrenes interesser i samarbeidet mellom barnehage/skole og hjem. Foreldreutvalgene gir viktige råd og innspill til departementet og utdanningsmyndighetene og veiledning til barnehager, skoler og foreldre om godt samarbeid mellom hjem og barnehage/skole. Utvalgene er særlig verdifulle i diskusjon og politikktutvikling på områder der grensegangen mellom barnehage-hjem eller skole-hjem er viktig, f.eks. arbeidet med tidlig innsats og arbeidet mot mobbing i barnehage og skole.

Etter den politiske beslutningen om flytting av utvalgenes sekretariat fra Oslo til Bø i Telemark har departementet hatt tett oppfølging og samarbeid med sekretariatet om gjennomføring av flyttingen, i tråd med god praksis for slike prosesser.

Sekretariatet skal bistå utvalgene i deres arbeid. Medlemmene i foreldreutvalgene kommer fra hele landet, og samarbeid mellom hjem, barnehager og skoler skjer hver eneste dag over hele landet. Arbeidet sekretariatet gjør for foreldreutvalgene, kan gjøres godt også fra Bø i Telemark. Med moderne arbeidsformer og teknologi er geografisk avstand mindre relevant.

En viktig oppgave for utvalgene er å jobbe opp mot ulike myndigheter i Oslo. Derfor har regjeringen valgt en lokalisering for utvalgenes sekretariat med overkommelig reisevei og relativt godt utbygd kollektivtilbud. Vi tror at sekretariatet vil passe godt inn i Bø og være et positivt tilskudd i et område som allerede rekrutterer arbeidskraft med høy kompetanse, som f.eks. Høgskolen i Sørøst-Norge og Telemarkforskning.

Jeg har forståelse for at det er krevende for ansatte at arbeidsplassene deres flyttes. Det påvirker både den enkelte og aktiviteten i sekretariatet i en periode. Vi har tett dialog med sekretariatet om hvordan dette skal håndteres, og jeg opplever at vi legger til rette og tar hensyn til dette. Blant annet har vi forlenget fungeringsperioden for Foreldreutvalget for barnehager med ett år for å sikre kontinuitet og kvalitet på arbeidet inntil sekretariatet har etablert seg ordentlig i Bø.

Det har i hele prosessen vært tett kontakt mellom departementet og sekretariatet. Blant annet har det vært organisert et eget arbeid med medlemmer fra sekretariatet og departementet for å legge til rette for best mulig prosess for flytting av sekretariatet til Bø. Jeg opplever at det har vært og er god dialog mellom både departementet og sekretariatet og mellom sekretariatet og utvalgene om håndtering av utfordringene knyttet til den forestående flyttingen. Jeg er derfor tilfreds med prosessen for flytting så langt.

Mona Fagerås (SV) [13:08:51]: Én ting er utflytting av statlige arbeidsplasser. Jeg tror ikke ministeren finner én representant i denne salen som er mer enig med ham enn jeg i at det er viktig og nødvendig. En annen ting er at når en skal flytte ut statlige arbeidsplasser, må prosessene være gode. Nå har vi mottatt meldinger, stadige meldinger, både representanten Tvedt Solberg og jeg, om at denne prosessen ikke har vært god – den har ikke vært kompetanseutredet, og det svekker kompetansen til sekretariatet. Kunne det ikke da vært en god idé at ministeren satte seg ned med representanter fra FUG og FUB og fant en god løsning for den videre prosessen, istedenfor bare å kjøre gjennom det som det faktisk er bare et år siden ble bestemt?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:09:43]: For det første er det viktig å understreke at beslutningen om å flytte er politisk. Det skal den være. Men etter at beslutningen ble tatt, har det vært god dialog med sekretariatet og Foreldreutvalget for grunnopplæringen og Foreldreutvalget for barnehager. Departementet har god kontakt med sekretariatet, og departementet representerer meg i de prosessene. Så å flytte ut ti arbeidsplasser til Bø i Telemark mener jeg er overkommelig. Det er relativt kort avstand til Oslo, og det er gode kompetansemiljøer som man kan samspille med i Bø. Det er fortsatt en del måneder igjen av 2018, og jeg legger til grunn at de beslutningene som er tatt i Stortinget, følges opp, og at de realiseres innen de tidsfrister som er gitt.

Mona Fagerås (SV) [13:10:37]: Jeg spurte om det ikke kunne ha vært en god idé at ministeren satte seg ned og fant en god løsning for den videre prosessen fordi vi får tilbakemeldinger om at prosessen ikke har vært god. Jeg synes ikke ministeren svarte på det. Hvis han svarte på det, svarte han i så fall at han ikke var interessert i å ha en dialog med Foreldreutvalget. Jeg mener jo det ville ha vært en god idé at ministeren hadde det, men det fikk jeg altså ikke svar på.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:11:10]: Jeg har vært gjennom flere slike utflyttingsprosesser. Den blå og blå-grønne regjering har flyttet ut langt flere arbeidsplasser

enn den rød-grønne regjeringen gjorde. Jeg vet at det er krevende. Jeg vet at i slike prosesser vil det alltid komme konkrete spørsmål. Det vil være et ønske om videre utredning, det vil være noen som også ønsker at man skal omgjøre beslutningen. Jeg mener det er viktig å holde fast ved at beslutningen er tatt. Den skal gjennomføres, og det skal være god og tett dialog mellom departementet, som representerer meg, og foreldreutvalgene og sekretariatet. Min opplevelse er at det har vært slik kontakt, er slik kontakt og fortsatt vil være det, slik at utflyttingen kan gjennomføres på en god måte.

Presidenten: Då går me til spørsmål 13.

Spørsmål 13

Jan Böhler (A) [13:12:19]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«Politiet på Twitter er en positiv nyvinning hvor man raskt informerer publikum og media om aktuelle hendelser. Det bidrar ofte til å berolige og til å forebygge spekulasjoner og utrygghet. Befolkningen har vent seg til å sjekke politiets Twitter-meldinger når noe skjer i deres omgivelser. Da kan de også oppleve at det ikke står noe på Twitter, selv om politiet er involvert.

Har departementet eller Politidirektoratet gitt retningslinjer for politiets bruk av Twitter, og er statsråden eventuelt enig i at det kan være behov for å forbedre og klargjøre disse?»

Statsråd Tor Mikkell Vara [13:13:02]: Det er riktig som representanten Jan Böhler sier, at politiet benytter Twitter fra tid til annen for raskt å kunne gi informasjon. Politidirektoratet har nylig laget retningslinjer for bruk av Twitter ved operasjonssentralene, som informerer befolkningen og media om hendelser. Twitter-retningslinjene legger føringer for språk og innhold.

Politidirektoratet opplyser at retningslinjene ble ferdig rett før påske, og de er derfor nylig forankret i relevante miljøer. Således kan jeg ikke se noen umiddelbar grunn til at de skal forbedres eller klargjøres. Politidirektoratet følger imidlertid med på Twitter-praksisen og diskuterer i fagnettverk hvordan politiet løpende kan forbedre kommunikasjonen med befolkningen.

Jan Böhler (A) [13:13:44]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg var ikke kjent med at det var laget nye retningslinjer rett før påske – jeg tror ikke det har blitt så veldig mye spredt offentlig. Jeg takker for opplysningene om det.

Men jeg vil gjerne at statsråden kan utdype sin forståelse for dette, for jeg har fått henvendelser stadig vekk de

siste månedene fra publikum som har registrert hendelser i sitt nærmiljø, der politiet er ute med innsatsbil og flere biler og noen ganger med politihelikopter. Når de da med en gang søker på Twitter, finner de ikke noen opplysninger. Da f.eks. natteravnene ble angrepet med steiner for vel en uke siden på Vestli – noe som er blitt en stor sak – sto det visstnok ikke noe på politiets Twitter-tjeneste om dette.

Er statsråden på et generelt grunnlag enig i at det er viktig å bruke Twitter-tjenesten i sånne situasjoner for å berolige og informere publikum, for at de kan være klar over hva som skjer?

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:14:51]: Jeg er blant dem som synes at Twitter som informasjonskilde for publikum er bra. Det er mange andre informasjonsmetoder som også vurderes og skal brukes. Men Twitter er bra. Det er derfor man faktisk har laget retningslinjene – og det er helt riktig at de er så ferske at vi ikke har fått evaluert dem. Det er naturlig å gjøre det etter en stund og se om de fungerer som de skal.

Men retningslinjene inneholder også regler for språk og form og hvordan man skal uttrykke seg. Det kan jo også være mange grunner til at politiet ikke umiddelbart informerer på Twitter. Det kan være spørsmål om identifisering av personer, det kan være etterforsknings-taktiske grunner, og det kan også være en del av retningslinjene at man ikke skal spekulere hvis man ikke har faktisk informasjon. Men ellers synes jeg det er riktig at politiet informerer, og jeg tror også det kan ha en beroligende effekt. Så får vi ta denne runden litt senere når vi ser hvordan retningslinjene har fungert.

Jan Bøhler (A) [13:15:49]: Jeg takker for mer utfyllende kommentarer fra statsråden.

Det er forståelig at det kan være polititaktiske grunner til at man ikke legger ut ting på Twitter. Men det er vanskelig å skjønne at når politiet rykker ut med innsatsbil, med en rekke andre biler og med politihelikopter osv. så alle ser at her er politiet tungt til stede, at ikke beboerne da skal kunne få vite hvorfor politiet er der, eller i hvert fall bli opplyst i den formen det er mulig, om at politiet er til stede, og at de f.eks. har kontroll med situasjonen. Det er jo åpenbart at de som politiet er ute etter, vet at politiet er der når de er til stede så massivt, så man røper ikke noen hemmelighet for de kriminelle aktørene. Det er mer en kommentar enn et spørsmål, men jeg mener at det her er viktig at politiet er så konsekvente som mulig når det gjelder å informere publikum og dermed berolige og opplyse.

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:16:55]: Jeg vil ikke kommentere den konkrete episoden som Bøhler nevnte, så det må bli generelt.

Det generelle er todelt. Twitter er et verktøy som skal brukes. Det er derfor vi har retningslinjer for det. Så er det klart at det ikke bare er polititaktiske grunner til det. Det er også mange viktige føringer som legges på hvordan politiet skal uttrykke og formulere seg, og som også går på at politiet er en etat som ikke skal spekulere. Det betyr at man skal ha faktisk informasjon, og det er ikke alltid man har fått den like raskt. Men jeg tror undertegnede og representanten Bøhler er enig i det grunnleggende her, at det er en viktig og fin informasjonskilde, som undertegnede har fulgt med på også før han ble justisminister.

Spørsmål 14

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:17:57]: «Konseptvalgutredningen for Østlandet har nå ligget klar en stund.

Med tanke på at det nye fengselet i Agder nå snart er ferdigstilt – når mener statsråden at konkrete planer for nytt fengsel på Østlandet vil bli fremlagt?»

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:18:11]: Regjeringen har prioritert å øke kapasiteten i kriminalomsorgen. I løpet av regjeringsperioden er kapasiteten for gjennomføring av fengselsstraff på høyt sikkerhetsnivå økt med 316 plasser. 300 fengselsplasser vil stå ferdig i Agder i 2020. Netto vil de gi et tilskudd på 180 plasser. Dette er et stort løft for kriminalomsorgen.

Regjeringen har også prioritert bruken av straff i samfunnet, gjennom økt bruk av straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Kapasiteten med elektronisk kontroll er økt med 255 plasser i løpet av regjeringsperioden og utgjør i dag om lag 500 plasser.

242 plasser med høyt sikkerhetsnivå i Nederland vil avvikles når avtalen løper ut i august i år. I påvente av at nytt fengsel i Agder kan tas i bruk, vil behovet for fengselsplasser med høyt sikkerhetsnivå ivaretas ved å doble plasser i Norge. De tiltakene som er gjort for å øke kapasiteten, har gitt god effekt.

Køen for å sone ubetingede dommer er nå markert kortere enn da dagens regjering overtok, og det er bedre kapasitet til å dekke politiets behov for plasser til varetekt. Da regjeringen overtok i oktober 2013, ventet 1 213 dommer på soning, mens det tilsvarende tallet primo april 2018 var 142 dommer.

Flere av fengselseiendommene har store vedlikeholdsetterslep, noe som også medfører store investeringsbehov. Det må prioriteres strengt innenfor de økonomiske rammer som foreligger.

Oslo fengsel er et av fengslene med størst vedlikeholdsbehov. Fengselet er særlig viktig for å dekke politiets behov for varetektskapasitet i Oslo-området. Det er behov for å vurdere situasjonen og den framtidige løs-

ningen for Oslo fengsel nærmere. Departementet har derfor satt i gang en konseptvalgutredning for Oslo fengsel, som følger opp utredningen for Østlandet. Regjeringen kommer tilbake til behovene for oppfølging og investeringer på egnet måte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:19:57]: Jeg takker for svaret. Statsråden er nok ikke helt konkret, opplever jeg, når han peker på den nye fengselsstrukturen for Østlandet.

Arbeiderpartiet har vært opptatt av en desentralisert soningsstruktur som ivaretar et mangfold innenfor kriminalomsorgen. På Østlandet har vi i dag god variasjon i fengselsstrukturen, der de unike fengslene spiller en viktig rolle. Selv om flere av våre fengsler har et opplagt behov for forbedring av bygningsmasse, er det ikke sikkert at alle skal og bør legges ned i fremtiden. Arbeiderpartiet er svært bekymret for at en del av de unike fengslene på Østlandet, som Hassel, Kleivgrend og kvinnefengselet i Sandefjord, vil lide under den samme vilkårlige behandlingen fra regjeringens side som Stortinget nettopp satte en stopper for når det gjaldt avdeling Osterøy ved Bergen fengsel.

Kan statsråden berolige oss i Arbeiderpartiet i vår bekymring angående disse fengslene?

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:20:56]: Det er konseptvalgutredningen for Østlandet som avgjør behovet. Den er gjennomført og har gitt noen anbefalinger, som innbefatter både bygging av nytt og utvidelse av eksisterende. Vi må også se på nedleggelse.

Det som er utgangspunktet her, er at konseptvalgutredningen for Østlandet forutsatte 250 plasser i Oslo. Det er et stort vedlikeholdsetterslep i Oslo. Vi må da ta stilling til hvordan vi løser det, eventuelt om det er grunnlag for å bygge et helt nytt fengsel i Oslo. Så vil vi ta stilling til hele runden for resten av Østlandet.

Det tas uansett sikte på å gjøre konsekvensutredningen for Oslo ganske raskt og kvalitetssikre den i løpet av første halvår 2019.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:21:47]: Det er godt at statsråden svarer for Oslo fengsel, som jeg er enig i har et stort behov for utvikling.

Likevel kan jeg ikke registrere at statsråden svarer på mine spørsmål om det øvrige Østlandet. Jeg kan også godt huske at statsråden i en tidligere replikkveksling med undertegnede her fra disse talerstolene sa noe sånt som at han hadde forståelse for Arbeiderpartiets behov for politifolk i hele landet, men at han hadde større problemer med å forstå Arbeiderpartiets ønske om fanger spredd over hele landet. I den anledning lurte jeg på om statsråden kan forsikre meg som representant om at

han har forstått betydningen av nærhetsprinsippet, som er en bærebjelke i norsk kriminalomsorg.

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:22:35]: Det kan jeg forsikre om at jeg har.

Det som er utviklingen i kriminalitetsbildet, som gjenspeiler seg i straffeutmålingen, og som dermed også gjenspeiler seg i behovet for fengselsplasser, er at vi har hatt behov for høysikkerhetsplasser. Dem må det nødvendigvis bli noen færre av, fordi det bygges sikrere og større, mens behovet for lavsikkerhetsplasser er blitt redusert, fordi vi har innført nye soningsforhold, bl.a. fotlenker.

Det gjør at man må vurdere fengselsstrukturen på nytt. Det er ikke fordi noen har ment at det er fengsler som er dårlige, men det er fordi resultatet av hvordan vi straffer folk, endrer dette bildet. Da er det rimelig at vi vurderer alle fengselstilbudene, og det gjelder særlig lavsikkerhetsfengslene. Høysikkerhetsfengslene er det en del planer for, og vi kommer til å gjennomføre dem. Vi kommer også til å se på nytt fengsel på Østlandet, som det allerede har vært varslet om.

Spørsmål 15

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:23:52]: «7. mars vart den nye operasjonssentralen for Øst politidistrikt i Ski sett i drift. Samstundes vart dei tre sentralane i Lillestrøm, Ski og Sarpsborg lagde ned. Både frå innbyggjarar og media på Romerike og i Follo vert det meldt at det har vorte vanskelegare å nå igjennom til operasjonssentralen enn tidlegare.

Kor mange oppringingar har den nye operasjonssentralen handtert sidan 7. mars, kor mange oppkall har dei ikkje svara på, korleis er desse tala samanlikna med før endringa og kva tiltak vert gjennomførte for å styrka kapasiteten?»

Statsråd Tor Mikkel Vara [13:24:30]: Jeg vil innlede med å si at jeg er glad for å kunne slå fast at nå har alle tolv politidistrikter satt i drift nye operasjonssentraler. Dette har styrket polititjenesten og evnen til å være til stede når befolkningen trenger bistand. Grunnlaget for en bedre polititjeneste er lagt gjennom opprettelsen av de nye politidistriktene med større og mer robuste operasjonssentraler, bedre innsatsevne og sterkere kompetansmiljøer.

Gjennom nærpolitireformen har operasjonssentralene i alle politidistrikter fått økt antall operatørplasser. Dette legger til rette for at det til enhver tid kan være flere operatører på vakt, slik at samtidige hendelser kan håndteres.

Ny operasjonssentral i Øst politidistrikt ble satt i drift 7. mars i år. Øst politidistrikt opplyser at de i perioden 7. mars til 15. april inn til operasjonssentralen har hatt ca. 8 000 anrop til nødnummer 112 og ca. 15 600 anrop til 02800. Ca. 120 av anropene til 112 er ikke besvart, er blitt avbrutt eller er blitt lagt på. For øvrig er det rutine for operasjonssentralen å ringe opp igjen tapte anrop til 112.

Det er kort tid siden den nye operasjonssentralen i distriktet ble etablert, og det er ikke utarbeidet sammenlignbare tall fra før denne datoen med tanke på resultater og utviklingstrender. Øst politidistrikt opplyser også at det ikke er historiske data for sentralbordet.

I mars besvarte den nye operasjonssentralen anrop til 112 innenfor de nasjonale kravene. Dette viser en forbedring etter overgangen fra tre til én operasjonssentral. Det er bare til nødnummeret jeg har stilt krav til svartid – at 95 pst. av anropene skal besvares innen 20 sekunder.

Å sikre at befolkningens trygghet og sikkerhet ivaretas, har høy prioritet, men tjenestene skal også være tilgjengelige med god service. Dette er helt sentrale mål for politiet.

Etter etableringen av operasjonssentralen i Øst politidistrikt er det ansatt ca. 25 nye medarbeidere. De er gitt nødvendig opplæring og kurs. Det arbeides med å øke bemanningen ytterligere og å få på plass bedre tekniske løsninger til beste for publikum. Jeg legger til grunn at politimesteren gjennomfører de tiltak som er nødvendige for å sørge for befolkningens trygghet og sikkerhet.

Øst politidistrikt erkjenner at det til tider er for lang ventetid på sentralbordet, og at det har vært utfordrende for media å komme gjennom på pressetelefonen. Politiet ønsker å være tilgjengelig for media og har som kompensasjon prioritert å være raskt ute på Twitter om hendelser.

Det var med et bredt flertall at Stortinget sluttet opp om nærpolitireformen, herunder at operasjonssentralene skulle styrkes. Jeg mener det er viktig at vi gir politiet arbeidsro, slik at de kan iverksette politireformen i praksis.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:27:16]: Jeg takker for svaret.

Det ble oppgitt noen tall angående anrop til 112 – også ubesvarte anrop. Statsråden oppga også noen tall for antall anrop til 02800, men jeg registrerte ikke at han ga noe svar på hvor mange ubesvarte anrop som er til 02800 – som det da har vært særdeles mange anrop til, over 15 000. Det er viktige anrop som kommer inn dit, som kan gjelde liv og helse, men også økonomiske verdier.

Til det som ble sagt angående media: Vel, media på Romerike og i Follo har bl.a. sagt:

«Etter politireformen har det blitt vesentlig van-

skeligere for pressen å få tak i operasjonssentralen.» Videre ble det sagt:

«Vi hadde en god dialog med politiet tidligere, men vi opplever at den nå har blitt mye dårligere.»

Avisene Akershus Amtstidende, Østlandets Blad og Moss Avis har loggført at siden 8. mars har de ringt politiet 25 ganger uten å få svar. Mener statsråden at dette er en akseptabel holdning fra politiets side?

Statsråd Tor Mikkell Vara [13:28:26]: De kravene som er satt til responstid, gjelder 112-nummeret. Det er det nummeret som det er viktig å nå, for da gjelder det liv og helse. Det er det nummeret som har prioritet hele tiden.

Så tror jeg også det er viktig å huske på at dette er en sentral som nå kun har fått lov å virke noen ganske få uker. Politidistriktet opplyser at de synes ventetiden har vært for lang, og de vil gjerne forbedre servicen for alle – også for pressen.

Men igjen: Det vi måler, og som vi stiller krav til på det området, er de viktige og alvorlige hendelsene, og der leverer politidistriktet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:29:04]: Det er særdeles viktig at en også har oversikt over hvor mange ubesvarte anrop som er til 02800. For noen år tilbake – i 2013 – hadde politiet en oversikt som viste at det på nasjonalt plan i løpet av et halvt års tid var 34 000 ubesvarte anrop til det nummeret. Derfor er det viktig for befolkningen i området å vite hvor mange ubesvarte anrop det er, og om en gjennomfører tiltak for å bedre situasjonen.

Dette kommer jo på toppen av at det blir vanskeligere for folk i området å få kontakt med politiet. En legger ned lensmannskontor, og gjenværende kontor får kortere åpningstid. På Romerike har en fram til i dag hatt to døgnbemannede stasjoner, på Gardermoen og på Lillestrøm. De blir vekk i framtiden. Andre kontor får en vesentlig innskrenket åpningstid. Og når det gjelder de kontorene som gjenstår – vi har jo hatt en debatt i salen her om å styrke gjenværende lensmannskontor – har jeg nå fått et svar fra statsråden, som sier at han ikke gjennomfører noe konkret med tanke på nye styrings-signal (presidenten klubbar) til politiet. Hvordan skal vi sikre bedre bemanning til politiet, bedre tjenester framover, når statsråden ikke følger opp?

Statsråd Tor Mikkell Vara [13:30:15]: Dette spørsmålet gjaldt denne alarmsentralen. Det er grunn til å minne om at nærpolitireformen akkurat er trådt i kraft, og det er veldig viktig – med tanke på reformen – at vi lar politimestrene få både arbeidsro og handlingsrom til å møte den kriminaliteten som er der ute.

Så skal det sies at det også føres statistikk over de andre anropene, til 02800, som viser at de fleste besvares, men at det også er grunn til store forbedringer.

Det som er utgangspunktet for justisministeren, er de stedene hvor det er stilt krav til responstid. Det er det som er viktig, for det er det som gjelder folks liv og helse. Den øvrige delen, som omhandler det å gi god service, mener jeg også det er veldig viktig å følge opp, og politidistriktet opplyser også at de ønsker å forbedre den svartiden.

Presidenten: Då er den ordinære spørjetimen avslutta.

Sak nr. 4 [13:31:13]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.32.

